

ΠΡΟΣ ΤΑ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ ΝΙΑΤΑ

Στο περασμένο φύλλο της εφημερίδας μας δόθηκε με μεγάλη συντομία μια γενική εικόνα των επιδιώξεων και προσπαθειών του πατριωτικού μας αυτού δημοσιογραφικού οργάνου κατά τη δίχρονη κυκλοφορία από την έκδοσή του. Διαγράφηκε νομίζουμε, κατά τον τρόπο αυτόν ή σημερινή κατάσταση του Ζαγοριού μας, πού, καθώς είναι αυτόνομο, δεν είναι και τόσο πολύ ευχάριστη, όπως έπρεπε να είναι. Τονίστηκε σ' αυτό τελικά, πώς από μέρους της εφημερίδας μας θα καταβληθεί και για μπροστά κάθε δυνατή προσπάθεια για τη λύση των μεγάλων και σοβαρών προβλημάτων του τόπου μας. Θεωρήσαμε χρέος να σημειώσουμε, πώς για την προώθηση των ζητημάτων του Ζαγοριού μας είναι απαραίτητη ή συμπαραστάση και βοήθεια όλων των Ζαγορίσιων, όπου κι αν βρίσκονται αυτοί, σ' όποιο εθήποτε φύλο κι αν ανήκουν κι όποια εθήποτε δουλειά κι αν κάνουν. Η όμορφη και ιστορική πατρίδα μας, το Ζαγόρι, έχει την ανάγκη όλων μας. Βρίσκεται σε μια πολύ επικίνδυνη καμπή της ύπостασής του και της ιστορίας του.

Σαν συνέχεια των παραπάνω, πού γράψαμε στο προηγούμενο φύλλο, και σαν συνέπεια των αναγκών του Ζαγοριού μας, θεωρούμε υποχρέωση να απευθυνθούμε προς τα Ζαγορίσια νιάτα κατά ξεχωριστό τρόπο και να ζητήσουμε τη βοήθειά τους στην προσπάθεια της εφημερίδας μας για την αναζωογόνηση του τόπου μας. Τό κάνουμε αυτό, γιατί πιστεύουμε βαθιά, πώς τα σφριγγλά νιάτα είναι σε θέση και μπορούν, όταν το θελήσουν, να φέρουν σε αίσια λύση πολλά προβλήματα με βάση, πέρα από την δεδομένη έμπειρία των περασμένων απ' αυτούς γενεών.

Θεωρούμε απαραίτητο να σημειώσουμε εδώ τη διαπίστωση, πώς τα σοβαρά γεγονότα από το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και η σημαντική τεχνική πρόοδος του καιρού μας έφεραν τέτοιες κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές στη σύγχρονη ζωή μας, ώστε να παρουσιάζεται το δυσάρεστο και επικίνδυνο φαινόμενο να ξεκοπεί κάπως απότομα και όχι κατά τρόπο φυσικό ή γενικά του καιρού μας από τις προηγούμενες τέτοιες και ιδιαίτερα από την πριν από το 1940 γενιά. Καθώς είναι αυτόνομο, το χάσμα αυτό πρέπει να θεωρείται επικίνδυνο και από εθνική άποψη. Διατηρούμε τη γνώμη, πώς χρειάζεται κάποιο γεφύρωμα σ' αυτό. Η εφημερίδα μας, πιστεύοντας στην ανάγκη του γεφυρώματος αυτού, επιδιώκει ως ένα σημείο να το πετύχει και έστρεψε την προσοχή της, όσο

ήταν δυνατό, και προς αυτόν τον τομέα.

Αν όμως θελήσει κάποιος να έρευνήσει και να εξετάσει προσεκτικότερα το ζήτημα, θα διαπιστώσει με όχι ευχάριστή του, πώς ή συμμετοχή των νέων του Ζαγοριού μας στην άρθρογραφία της εφημερίδας δεν υπήρξε τέτοια, όπως έπρεπε να είναι.

Πιστεύουμε, πώς και τα Ζαγορίσια νιάτα, πέρα από τα ιδιαίτερα προβλήματα, πού τα απασχολούν, σχετικά με την μελλοντική τους σταδιοδρομία και εξέλιξη, δεν είναι δυνατό να μὴν ενδιαφέρονται και για τα γενικά ζητήματα του τόπου μας, στον όποιο τόπο γεννήθηκε ο καθένας από μᾶς και πού είναι το χωριό του πατέρα μας, του παπού μας και γενικά ο τόπος από τον όποιο κρατιούνται οι ρίζες μας. Είμαστε βέβαιοι, πώς δεν έλειψε από τις Ζαγορισιοπούλες κι από τα Ζαγορισιόπουλα ή αγάπη και το ενδιαφέρον τους, ο καθένας για το χωριό του, για τη γή των προγόνων του. Πιστεύουμε πώς σ' αυτά τα νιάτα ανήκει το μέλλον του Ζαγοριού μας, όπως και γενικά στα Έλληνικά νιάτα ανήκει το μέλλον της Ελλάδας μας.

Γι' αυτό λοιπόν, θεωρούμε χρέος μας να καλέσουμε τα Ζαγορίσια νιάτα να πάρουν μέρος στους πατριωτικούς αγώνες και να πλαισιώσουν την προσπάθεια πού καταβάλλεται από τους ηλικιωμένους Ζαγορίσιους για την αναζωογόνηση της περιοχής μας. Πιστεύουμε πώς και τα νιάτα σκέπτονται σωστά και πατριωτικά σαν τους μεγάλους και μάλιστα πολλές φορές πιο σωστά απ' αυτούς, άλλ' ακόμα περισσότερο πιστεύουμε πώς τα διακρίνει εκείνο το νεανικό σφρίγγος, πού μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις διάφορες δυσκολίες και τα εμπόδια. Πιστεύουμε στη θαυματουργική δύναμη, πού παρουσιάζει ο κατάλληλος συνδυασμός της έμπειρίας των μεγάλων με τη σφριγγλή θέληση των νέων. Γι' αυτό καλούμε τα νιάτα να πάρουν τη σκυτάλη για τη σωτηρία του Ζαγοριού μας στα χέρια τους και να την προωθήσουν όσο το δυνατό πιο γρήγορα και όσο το δυνατό πιο σίγουρα στον προορισμό της.

Ελπίζουμε πώς θα εισακουστούμε και θα ιδούμε τις στήλες από την εφημερίδα μας να καλύπτονται με τις απόψεις των νέων μας γύρω από τα καυτά θέματα του τόπου μας.

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Επανερχόμαστε σ' ένα θέμα, πού κι άλλες φορές έχουμε θέξει, με άφορη τις παρατηρήσεις πολλών συμπατριωτών μας. Μᾶς γράφουν δηλαδή πώς στα καίμενα πού δημοσιεύονται στην εφημερίδα, σ' όποιο εθήποτε τομέα κι αν αναφέρονται, ιστορία, λαογραφία, σύγχρονες ανάγκες, κοινωνική κίνηση κλπ, δεν αντιπροσωπεύονται ανάλογα όλες οι περιοχές του Ζαγοριού. Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι το ανατολικό Ζαγόρι, δεν κάνει εμφανή την παρουσία του στην όλη εικόνα του Ζαγοριού, όπως αυτή παρουσιάζεται, κάθε φορά, στα φύλλα της εφημερίδας μας. Οι παρατηρήσεις είναι σωστές. Αλλά, όπως και σε προηγούμενα φύλλα γράψαμε, εμᾶς θαρύνει το μικρότερο ποσοστό εθύνων, γιατί από

Τὸ Ἀνατολικὸ Ζαγόρι

την αρχή της έκδόσεως κάναμε έκκληση σ' όλους τους παράγοντες της ζωής των χωριών του Ζαγοριού να μᾶς βοηθήσουν με τη συνεργασία τους. Για λόγους πού δεν μπορούμε ακόμα να εξηγήσουμε ή κι αν μπορούμε αποφεύγουμε να προβούμε σ' οποιοδήποτε χαρακτηρισμό προς το παρόν— ένας αριθμός χωριών από το ανατολικό Ζαγόρι δεν πρόσφερε τη συμβολή του στην κοινή προσπάθεια. Έτσι παρατηρείται το φαινόμενο, ενώ το κεντρικό και δυτικό Ζαγόρι να εκπροσωπείται πληθωρικά με δημοσιεύματα σε κάθε έκδοση, το ά-

νατολικό Ζαγόρι να ταλαιπωρείται να δώσει το παρόν, λες και δυσπιστεί στους αγώνες και τις προθέσεις της εφημερίδας. Βέβαια υπάρχουν και εξαιρέσεις και δημοσιεύονται κι από την περιοχή αυτή συνεργασίες αξιόλογες. Αυτό όμως δεν αλλάζει τη γενική εικόνα, πού δικαιολογημένα έχει επίσει την προσοχή πολλών αναγνωστών μας.

Παρακαλούμε, λοιπόν, για μια ακόμα, φορά, όλους, όσοι μπορούν να συμβάλουν στη μελέτη των προβλημάτων του τμήματος αυτού του

Ζαγοριού, να δώσουν στοιχεία για κάθε ζήτημα πού συνδέεται με την ιστορία, την πνευματική και πολιτιστική κίνηση, καθώς και με τη σύγχρονη ζωή, να μᾶς στείλουν τη συνεργασία τους. Ας είναι βέβαιοι ότι προσφέρουν αξιόλογη υπηρεσία και στην ιδιαίτερη πατρίδα τους και στη γενικότερη ιστορία της περιοχής. Αν δεν γίνει αυτό, θα προσπαθήσουμε από την πλευρά μας να καλύψουμε την ανάγκη πού υπάρχει, και να αντιμετωπίσουμε έτσι και το μέρος της εθύνων πού μᾶς θαρύνει, μ' άλλους τρόπους. Η εφημερίδα μας είναι ανάγκη να εκπροσωπεί όλα τα τμήματα του Ζαγοριού. Κι αυτό θα γίνει, γιατί πρέπει να γίνει...

ΠΟΙΗΣΗ

ΒΡΙΣΟΥΛΑ

Μάζεψες τὸ νερό σου στάλα - στάλα
κάτω ἀπὸ ρίζες ἀγριοκερασιάς
κάτω ἀπ' τὸν πικρὸν δγκόλιθο ποὺ ζεῖ
τὴ μυστικὴ ζωὴ κρυμμένης
σ' ὕγρὴ καὶ σκοτεινὴ πτυχὴ τῆς γῆς.

Ἀπάνω τὸ βοτάνι ἀνθεῖ
κι' ἡ μέλισσα καὶ τὸ πουλὶ θὰ ξεδιφάσουν
ἀπ' τὸ νερό
ποὺ τρέχει ἀνατριχίζοντας
ποὺ ἀφίνει νὰ διαχέεται σὲ πρωῒνὸ τὸ φῶς
ὅση δροσιά κουδάλῃ μαζὶ του,
ὅσες ὑπόγειες μνημίες ξαφνικῆς
ξετρύπωσε γεμίζοντας τὶς μουσικῆς
καὶ δαιδαλώδεις φλέβες.

Καὶ πλάι στὸ νεράκι αὐτὸ —τὸ πικρομαζεμένο—
στήσατε τὴ ζωὴ σας,
ξεδίψασε ἡ ἀρμύρα τῆς ἀγάπης σας
ἀνύποπτα κι ἀπλὰ παιδιὰ τοῦ ξέφωτου.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΦΡΑΓΚΟΥΛΗΣ

ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ Η ΠΑΣΧΑΛΙΑ

Ὡ πόσο χαίρομαι ποὺ σὲ εἶδα
πάλι, στὴ μενεξένια σου φορεσιά
κι' ἦρθες σὰν αὐρὰς πνοῇ ἀγάλης
νὰ μὲ ἀγγίξεις μεσ' στὴν καρδιά

Γιὰ σένα φόρεσα τὰ γιορτινὰ μου
ἐσένα δῆλκα γιὰ νὰ δεχτῶ
Σὲ πῆρα μέσα στὴν ἀγκαλιά μου
καὶ ἐγὼ κοντὰ σου νὰ ξεχαστῶ.

Γλυκειὰ σὰν ὄνειρο μὲ συνεπαίρουν
κάθε μπουκετό σου μὲ τοὺς ἀνθούς
κι ὅλο μὲ πᾶνε κι ὅλο μὲ φέρουν
σὲ κάποιους ἄλλους χρυσούς καιροὺς

Πουλιά κι ἀηδόνια μέσ' στὸν μπαζέ μου
γιὰ σένα ἔρχονται καὶ κελαδοῦν
τὴν ὁμορφιά σου ποὺ πῆρες πὲς μου,
ποὺ τάχεις κάνει νὰ τρελλαθοῦν;

Τὶ κι' ἂν στὴ θύμησή θὰ ξαναμείνεις
τὶ κι' ἂν ξανθίσσεις, θάρθει καιρὸς
Ἐσὺ γιὰ μένα θὰ ξανὰ γίνεις
τῆς κάθε μέρας μου ὁ στοχασμός

Πνοὴ χαμόγελο αὐρὸ τ' Ἀπρίλη
Αὐρὴ σεμνὴ μου μοσχοβολιά
Γαλαξομάτα ἀγνὴ μου φίλη
Ἀγαπημένη μου Πασχαλιά

Ἀπρίλης 1970

ΦΕΒΡΩΝΙΑ Κ. ΒΛΑΧΟΥ

ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΕΛΑΤΗΣ

Ἄν καὶ κάπως καθυστερημένα,
ἡ παρακάτω φωτογραφία μᾶς δεί-
χνει τὸ ξαναζωντανεμένο ἐνός πα-
λιτοῦ ἀποκριάτικο ἐθίμου τῶν χω-
ριῶν μας, ἀπὸ τοὺς παλιούς καλοὺς
καιροὺς, ποὺ τὸ κάθε χωριὸ ἦταν
μιά ζωντανὴ κυψέλη.

Ὁ ἀποκριάτικος «Λόγος», ποὺ
στήθηκε στὴν πλατεία τοῦ χωριοῦ
μας τὸ βράδυ τῆς Κυριακῆς τῆς
Τυρινῆς (δεύτερης Ἀποκριᾶς),
χόρτισε στοὺς χωριανούς καὶ τοὺς
ἐπισκέπτες ἕνα φαντασμαγορικὸ
θέαμα μὲ τὶς πύρινες γλώσσες καὶ
τὶς «τοίκες» ποὺ ἔβγαζαν τὰ κέδρα
καὶ ζέστανε, μὲ τὴν κόκκινη θρα-
κιά του, σὲ ἕτερε, τὰ κρυμμένα
κορμιά καὶ τὴν ψυχὴ τους καὶ ἔτσι

περηφάνεια.

Τὸ ξαναζωντανεμένο παλιὸν ἐθί-
μον, ἡ ἀνέγερση νέων παραδοσι-
κῶν σπιτιῶν ἀπὸ χωριανούς καὶ
ξένους (μέχρι τώρα), τὸ ἐνδιαφέ-
ρον ὅλων τῶν χωριανῶν καὶ ἰδιαί-
τερα ἡ δωρεὰ τοῦ κ. Ἀποστόλου
Φερούκα γιὰ τὴν ἀνέγερση κυρί-
ου - Ἑστιάτοριου - Ξενοῦς μὲ τὴν
συμβολὴ καὶ τῆς Κοινότητος καὶ ἡ
ὀλοσήμερη μέση στὴν προσέχει
μῆνες τῆς Ἑορταστικῆς μας, ποὺ εἰ-
χε καεῖ, μᾶς δίνουν ἐλπίδες ὅτι καὶ
πάλι ἡ Ἑλάτη θὰ ἀποκτήσῃ
καινούργια ζωὴ.

Μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐκδόσεως
τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Ἰωάννου Σινῶ

μὲ τραγούδια καὶ χαρὰ πέρασαν εὖ
χάριστα ὀρεκτέες ὥρες.

Τὸ ἔθιμο αὐτὸ, στὸ χωριὸ μας
γίνονταν παλαιότερα κάθε Ἀπο-
κριά, ὅπως μᾶς γράφει ὁ συγγω-
νιστὴς μας κ. Ἰωάννης Σινῶς στὸ
βιβλίο «Η ΜΠΟΓΑΤΣΗ», ποὺ ἔ-
βγαλε τὸ 1979. Τὸ βιβλίο αὐτὸ
συμπλήρωσε ἕνα μεγάλο κενὸ καὶ
ἔφερε σὲ φῶς πολλὰ ἱστορικὰ καὶ
λαογραφικὰ στοιχεῖα τοῦ χωριοῦ
μας. Αὐτὰ οἱ γεροντότεροι τὰ δια-
βάσουν μὲ συγκίνηση καὶ οἱ νεώ-
τεροι μὲ εὐχαρίστηση, ἐκπλήξη καὶ

«Η ΜΠΟΓΑΤΣΗ» ποὺ δίδει ὁλο-
κληρωμένη εἰκόνα τῆς Ἑλάτης
καὶ ἀποτελεῖ πολυτίμη βοήθημα
γιὰ τὶς μελλοντικὲς γενεές, μὲ τὰ
πλοῦστα ἱστορικὰ καὶ λαογραφικὰ
τοῦ στοιχεῖα, τὸ Δ.Σ. τοῦ ἐξωρι-
στικοῦ - Φυσιολογικοῦ Συλλόγου
«Η ΕΛΑΤΗ» ἐκφράζει τὰ θερμὰ
τοῦ εὐχαριστήρια πρὸς τὸν συγ-
γραφέα καὶ τοῦ ἀπονέμει σὰν βρα-
βεῖο συμβολικὸ τὸ ποσὸν τῶν 5000
δραχ. καὶ τὴν εὐχὴ γιὰ τὴν ἐκδο-
σὴ καὶ τοῦ συμπληρωματικοῦ τό-
μου. Η.Θ.

ΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΜΑΣ
ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΤΙΜΗ

Ἀγαπητὲ κύριε Κυριαζή

Στὸ τελευταῖο φύλλο «Τὸ ΖΑΓΟ-
ΡΙ» μᾶς διδάσκει ὅτι στίς 26.4.80
θὰ ἐμφανιστεῖτε στὸ Πλημμελειο-
δικεῖο Ἀθηνῶν ὕστερα ἀπὸ τὴ μὴ-
νυση τοῦ κ. Ἀθαν. Σουρᾶ. Θὰ εἶναι:

ΝΕΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΤΗΣ «ΕΝΩΣΕΩΣ ΑΠΟΔΗΜΩΝ
ΕΛΛΗΝΩΝ» ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Πρόεδρος, Πελ. Οἰκονομίδης,
(Ἀν)δρος Κων. Στεφανίδης, Γεν.
Γραμματεὺς, Ἀναστ. Πριμικήρης,
Ταμίας, Θέτις Ἐμμανουὴλ Χέλιμη,
Ἐφορὸς Ἐρριέττη Λιόγκα Σου-
ρανίκη, Μέλη, Οἰκονόμου Παναγ.
καὶ Ζυγούρης Παναγιώτης.
Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ: Χρι-
στόδ. Πριμικήρης, Ἐδρ.π. Ἐμμα-
νουὴλ καὶ Κων. Βλασσός.

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΜΑΓΑΖΙ ΣΤΗ ΒΙΤΣΑ

Στίς 30 Μαΐου ὁ Ἑλευθέριος
Καρέτσος ἀνοίγει στὴ Βίτσα στὸ
κέντρο τοῦ χωριοῦ ἐστιατόριο (ἡ-
ποῦ φηστιαρῶς) ὅπου θὰ ἐρῶνται
καλεῖς ὅτι εἶδος κρέας τοῦ ἀρέσει
τυρὶ Ζαγορίσιο, γαλατὺρὶ καὶ κα-
λὸ γιανούρι.

Εἵκοσι λεπτά ἀπὸ τὰ Γιάννινα
εἶναι ἡ Βίτσα καὶ πρέπει ὅλοι οἱ
Ζαγορίσιοι, νὰ ἐπισκεφθοῦν τὸ μα-
γαζί τοῦ Ἑ. Καρέτσου γιὰ νὰ εἰ-
σχωρήσῃ τὴν προσπάθειά του.

Ἱστορίες τοῦ χωριοῦ μου

Μὰ φορὰ κι ἕναν καιρό, δὲν εἶ-
ναι παραμύθι, ὑπῆρξε στὸ χωριό
μας ἕνα παράξενο ἀρχοντικό. Κα-
θόλου μὰ καθόλου βολικό, τυραν-
νικὸ πὲς γιὰ οἰκογένεια μὲ ἀγρο-
τικὲς ἀσχολίες, ὅμως ἀπολαυστικὸ
γι' ἄλλους τρόπους ζωῆς. Ἰσως
σημαδεύει ὁ κατασκευαστὴς τοῦ
τῆν ἐποχῆς μας, ἀλλὰ δὲν πρόφτα-
σε νὰ προσφέρει (ἔξω ἀπὸ κάποιο-
ς διδίες μνημίες σ' ἕναν ποὺ τὶς
σκαλίζει σὰ νὰ εἶναι χόβολη καὶ
προσπαθεῖ νὰ ζεσταθεῖ μ' αὐτὲς),
γιατὶ χάθηκε ἀπὸ τὴ λοιμικὴ τῶν
ναζι... Χαιμένο στὴν κορφὴ τοῦ
λόφου, ἀνέβαινες κι ἀνέβαινες
πέτρινα σκαλιὰ σὰν σὲ ναὸ τῶν
Ἰνδιῶν, ὅπου νὰ σταθεῖς στίς
μαυρόπλακες τῆς αὐλῆς καὶ νὰ
πάρεις ἀναπνοή. Μισοκλεινὲς ἀ-
πὸ ἴδρον τὰ μάτια ὅπως ἡ γάτα
ποὺ τῆς χριδεύουν τὸ ρακονόκα-
λο καὶ ἀνάσαινες εὐωδία λεβάν-
τας. Φυσσοῦσε τερπνὰ στὰ δειλινὰ
τοῦ ἀλωναρίου ἐκεῖ πάνω' χαίρο-
σαν τὸ ἀερόλουτρο ποὺ ἀφαιρούσε
τὴ θερμὴ τοῦ κορμιοῦ σὰ νὰ σοῦ
ξετύλιγαν καυτὸν ἐπίδεσμο. Ὁ-
ταν πάλι ἔρχονταν οἱ νοτιεὲς τοῦ
χρόνου, κουδάλουσε ὁ ἀγέρας
λαγνῶν λογίων ἀπόκοσμες φωνές:
τὸ θρήνο τῆς κουκουβάγιας μαζὶ
μὲ τὸ στεγνὸ ρέκασμα τῆς ἀλε-
πούς ἡ μῦς γριᾶς τὸ σιγανὸ μοι-
ρολόγι γιὰ τοὺς πεθαμένους ποὺ
τὸ συνόδευαν τριγγιλο ἀνεμολοῦντες.

Ἐμπαιναν οἱ φωνὲς μέσα στὸ
σπίτι' τοῦ ἄλλαζαν τὴ διάθεσιν ἀ-
νάλογα. Ἐτοῖς ὅλες οἱ ὥρες καὶ ὅ-
λες οἱ ἐποχές παρουσίαζαν ἐκεῖ
καὶ τὸ ἀπόλυτο ξεχωριστό. Πῶς
ὅμως νὰ ἐκφράσεις τὸ μελίρροτο;
πὺς νὰ δάσεις στὴ γραφὴ σου
συρτίνια καὶ ν' ἀποδώσεις τὶς
μελωδίες ποὺ ἔχουν ἐγκλωβιστεῖ
πρὶν ἀπὸ τὴς δεκαετίες στὰ στέρ-
να σου καὶ σὲ καταθλίβουν!...

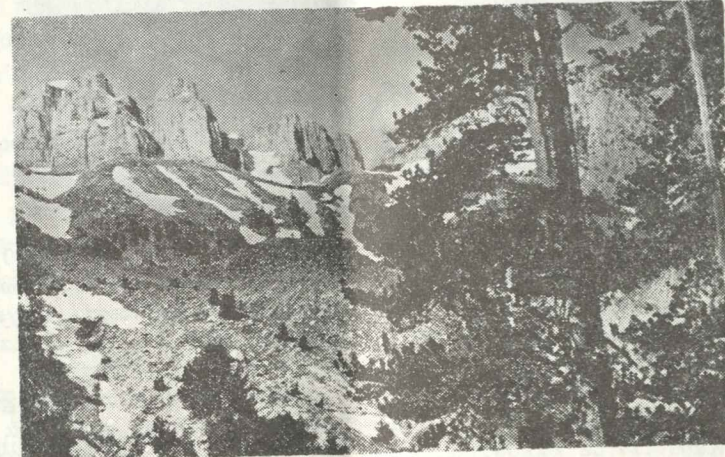
Στὸ χῶλ μὲ τὰ ἀσπρόμαυρα πλα-
κάκια, χτυποῦσε ἡ χρυσὴ καρδιά
τοῦ ρολοιοῦ. Κάθε τόσο ἤχοι με-
λωδικὰ πλημμύριζαν τὰ δωμάτια
καὶ φαντάζονταν πὼς τὰ στοιχεῖα
τοῦ σπιτιοῦ —νάνοι θὰ ἦταν—
δοκίμαζαν χορευτικὲς φιγούρες
στὶς μυστικῆς κρύπτες τους' καὶ
εἶχε τόσα ντουλάπια τὸ σπῆτι!...

Ὅταν σουρούπωνε ἀφῆρναν ἐ-
κεῖ ψηλὸγινη λάμπα μὲ χάρτινο
καπελὶν καὶ χαμηλωμένο ὀλέφα-
ρο. Φωτοσκίαση, χτύποι ρολοιοῦ,
ἦχοι ἀπὸ παντόφλες, μισόλογα, ἀ-
νακατεύονταν, γίνονταν κουδάρ-
ι καὶ ἐρίσανε τὴν ὥρα τους τὰ
ῶνα τῶν κἀδρων νὰ κουνιθοῦν ἀ-
νεπαίσθητα.

Τότε ἔρχονταν ἡ ὥρα τοῦ παι-
διοῦ. Ἐσπρωχνε διακριτικὰ τὴν
πύρκα τοῦ συγγενικοῦ σπιτιοῦ κι
ἀνέβαινε ἀπληγστα μυροειδὴ ἀπὸ
μνησκόδων, ναφθαλίνης καὶ ρό-
μπολο σάνιδι. Πάλλονταν μὲ ἡδυ-
πάθεια τὰ σχεδὸν διάφανα ἀπὸ
τὴν ἀδυναμία ρουθόνην του' καὶ
δὲ λειτουργοῦσε κανονικὰ στὸ κορ-

μὲ ἡ στήν ψυχὴ του καὶ δὲν τὸ
πρόσεξε κανεῖς. Περνοῦσε ἀθόρυ-
βα στὸ δωμάτιο, κούρνιαζε βουδὸ
πλάι στὴ μεγαλύτερη ἀπ' αὐτὸν
ξάδελφον καὶ καρτεροῦσε. Τὸ κο-
ρίτσι ψήλωνε τὸ φῶς τῆς λάμπας
κι ἔπαιρνε μὲ τὰ δὺο χέρια εὐλα-
δικὰ σὰν εὐαγγέλιο, περιοδικὸ ἢ
βιβλίο. Ποτὲ δὲν τοῦ ἀρνιθόθηκε
αὐτὴ τὴ χάρη. Διὰδραζε τόσο σι-
γανὰ ποὺ ἕνας ἡλικιωμένος δὲ θὰ
ξεχώριζε λέξη, λὲς καὶ ἀφιέρωνε
τὴν ὥρα αὐτὴ ἀποκλειστικὰ στὸ
παιδί.

Ἐκανε σύντομες παύσεις καὶ
σὰ νὰ τὴν ὀδηγοῦσε κάπου μακριὰ
τὸ φῶς τῆς λάμπας ποὺ ἔλυνε τὸ
πρόσωπο καὶ τὰ ξανθὰ σαντρεῖ μαλ-
λιά τῆς ἀποερχομένης γιὰ λίγο.

Μακάριοι ὅσοι γεύτηκαν αὐτὸ
τοῦ εἶδους τὶς γλυκὲς παύσεις' μα-
κάριοι πάλι ὅσοι κάτω ἀπὸ τὴν
ἐπιρροὴ μᾶς θεοτήτας ἔσφαξαν
τὴν καρδιά τους στὸ θάβρο τοῦ ἀ-
γάλματος τῆς...

Περνοῦσε ἡ ὥρα, ἔμπαιναν καὶ
ἄλλα πρόσωπα στὸν κύκλο τῆς
λάμπας. Στὸ πάνω πάτωμα ἀκού-
γονταν τὸ σύρισμα ποὺ ἔκαναν οἱ
παντόφλες τοῦ ἡλικιωμένου θεοῦ.

Καταλάβαιναν ἀπὸ τὴν κατεστρε-
μένη τῶν δημάτων του ποὺ ψάχνει
καὶ τί κάνει. Πρῶτα στὸ γραφεῖο
τοῦ. Τώρα ἀνοίγει τὸ δεξιὸ συρ-
τάρι' βγάζει τὸ βιβλίο - ὀδηγὸ ποὺ
περιγράφει κυνηγετικὰ εἶδη. Κί-
τρινα, τριανταφυλλιά καὶ γαλάζια
φύλλα μὲ εἰκόνες πουλιῶν, ψαρι-
ῶν καὶ ἄλλων θηραμάτων. Ρεζιλί-
α καὶ ἀπόχες, μπότες, μπαστεῦνια,
σκι, ἀκόμα καὶ γιὰ δίκτυα ποὺ
πιάνουν πεταλούδες... Ἀκούει ποὺ
πλησιάζει τὴ στενόμακρη προθή-
κη καὶ παίρνει στὰ χέρια τὸ δίκτυο
κι, εἰδικὴ παραγγελία στὸ Σαῖντ
— Ἐτιέν τῆς Γαλλίας. Σκοπεύει
τὴν ἀφίσα μὲ τὶς πέρδικες, μετὰ
τὸ κατεβάσει καὶ θαυμάζει τὰ
ἐξόπλια ποὺ εἶναι χαραγμένα σὲ
ξύλο καὶ μέταλλο στὴν περιοχὴ
τῆς ταμπакерας. Ἀκούγονται ἔξω
νὰ οἱ παντοῦφλες. Πιηραίνει στὸ
σαλόνι. Προσέχει στὸν καθρέφτη
τὴν συμπληθητικὴ βούλα τοῦ πηγου-
ριοῦ. Τρίζουν οἱ σοῦστες τῆς πο-
λυθρόνας ἀπὸ τὸ βάρος. Γιὰ λίγο

Κυνηγετικὸ

κανένας θόρυβος, κατὶ θὰ σκαλί-
ζει στὴ μνήμη του. Ἀργότερα' καὶ
πάλι: σύρισμα παντόφλας. Στέκει
στὸ ἐπιπλο - γραμμίφωνο, φερμέ-
νο καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὸ Παρίσι μὲ
ντουλάπια γιὰ τοὺς δίσκους καὶ
συρτάρι μὲ πιόνια γιὰ σκάκι. Θὰ
βάλλει μουσικὴ σκέφτεται τὸ παιδί
καὶ προσπαθεῖ νὰ μαντέψει ἂν θὰ
διαλέξει διενέξικα θάλας ἢ μελω-
δίες τῶν Λατίνων... Τελειώνει τὸ
κούρτισμα. Γιὰ λίγο σπάει τὴ συ-
νοχὴ τὸ ἀλάλημα κουδουνιὸ γίδας
ποὺ ἔνυνται' ἡσυχία καὶ πάλι, ἀρ-
μονία ἀκαίρια, σωστή, ἐπαγωγικὴ
αἰσθημάτων ποὺ γρατσούνιζαν τὴν
καρδιά σὰ νὰ εἶναι τέλει, μέχρι
ποὺ ματώνει...

Ἰστέρα γύριζε ἡ προσοχὴ τοῦ

στὸ ὑπόγειο ποὺ σφυρίζε ὁ ξάδε-
ρος' τὸν χωρίζουν καὶ μ' αὐτὸν
πολλὰ χρόνια. Δίνει τροφή στὴ
λαχμὴ καὶ στὴ Τζιλντα ποὺ γκρι-
νίζουν στὸ μέρασμα. Κλαψουρί-
ζουν τὰ κυνηγόσκυλα, σέρνουν τὶς
ἀλυσίδες τους καὶ κουλουριάζον-
ται πάνω σὲ σακὶ νὰ κοιμηθοῦν.
Τότε, περίπου, τὸ πιέζουν νὰ πέ-
σει κι αὐτὸ γιὰ ὕπνο. Μὰ πῶς νὰ
κλεινε μάτι ὅταν γνωρίζει τὶ τοῦ
ἐτοιμάζει ἡ ἄλλη μέρα!

Ἐσπρότιζαν πρὶν ἐξημερώσει καὶ
ἡ νύχτα κακοδέχονταν τὸ παιδί,
τὸ ἐσπρωχνε μὲ τὰ ψυχρὰ χέρια
τῆς πίσω στὴ μαγαῖα τῶν ὀνείρων.
Γίνονταν παλαμάρι διελκυστίνδας
ἀπὸ τὴ μὴ ἡ δὲναιμὴ τῆς νύχτας,
ἀπὸ τὴν ἄλλη τῶν σκυλιῶν ὅπως
κρατοῦσε τὶς ἀλυσίδες τους καὶ
ποὺ πάντα γκροῦσαν σέρνοντάς το
πρὸς τὸ «Θαύμα». Πιηραίναν μα-
κρὰ, ἀκόμα καὶ γιὰ δίκτυα ποὺ
πιάνουν πεταλούδες. Τότε ἡ
πιά κυνὴν ὅπως ἄλλοτε. Τότε ἡ
ἐπαρμένη πετινὰρ ἀπὸ τὸ κατέτσι
καὶ τοῦ ἔκοβε τὸ λαμπρὸ ἢ ἔβγα-
ινε γιὰ λαγὸ στὴν ἀκρὴ τοῦ χω-
ριοῦ τὸ ἔβλεπεν ὅπως τὸ μολο-
γοῦσαν οἱ γέροι.

Ἀρχίζει τὸ «Θαύμα» ἀπὸ τὰ μα-
κρὰ. Ἀναδύονται πρὸς τὰ δυτι-
κὰ οἱ ὄγκοι τῆς Μορρακίνας καὶ
τῶν Ἀρδανίτικων βουνῶν μεσὰ
ἀπὸ σκούρους δόλους χρωμάτων
καὶ ὀμίχλης, λὲς καὶ γίνονταν ἀ-
ναπαράστασι τῆς γένεσής τοῦ κό-
σμου. «Καὶ εἶπεν ὁ Θεός, γένη-
θήτω φῶς» καὶ ἔγεινε φῶς, ῥόδι-

ζαν ἀπαλὰ οἱ κορυφὲς σὰν μάγου-
λο κοριτοῦ καὶ αὐτοὶ βάδιζαν ἀ-
κόμα στὸ σκοτάδι. Κόδονταν τὰ
χέρια ἀπὸ τὸ τράδημα τῶν σκυ-
λιῶν, μὰ δὲ τὸ μολογοῦσε στὸν ἑξ-
αδερφὸ ποὺ βάδιζε μπροστὰ μὲ τὶς
καλιγώνουσες ἀρβύλες κι ἔκανε
τὴν πάπια στὸ δρόμο τοῦ παιδι-
οῦ. Ἦταν ἀνίκητα τὰ δὺο θεριά.
Κάποτε, ὅταν καταλάβαινε πῶς τρε-
κλίζει, τοῦ ἔπαιρνε γελώντας τὴς ἀ-
λυσίδες. Δοκίμαζε μετὰ τὸ παιδί
νὰ πετροβολήσει τοῦφες ποὺ συ-
ναντοῦσαν («μικρὴ τούφα, μεγάλ-
ος λαγός» ἀκούγε τοὺς μεγάλους
νὰ λένε) τὰ λιθάρια πέφτανε
σχεδὸν στὰ πόδια του, τόση ἦταν
ἡ κούραση καὶ ποτὲ δὲν κατάφερε
νὰ ξετρυπώσει κυνήγι. Ἐπνυνόσε
ὁ κόσμος τοῦ Θεοῦ. Ἰνιάζονταν τὰ
πουλιά, ἀναφουρούλιαζαν τὰ φτε-
ρά τους, ἔδραζαν κρωγμοὺς, φω-
νοῦλες, τρέλλες' ὅτι μποροῦσε ἀπὸ
φουσκοῦ τοῦ πρόσφερε τὸ κάθε
πλάσμα γιὰ νὰ ὁμορφύνει τὴν
πλάση. «Ὅλα, ὅπως καὶ τὸ παιδί,
εἶχαν ἕνα αἰσθημα αἰωνιότητος
κι ἂς ἔδρασαν στὸ φῶς τῆς κάθε
μέρας γιὰ νὰ φαγωθεῖ τὸ τζιτζικί
ἀπὸ τὸ πουλί, τὸ πουλὶ ἀπὸ τὴν
ὄχλη, ἡ ὄχλη ἀπὸ τὸ σκαντζόχοιρο,
ὁ σκαντζόχοιρος ἀπὸ τὴν ἀλεπού
καὶ ἡ ἀλεπού ἀπὸ τὰ σκάνια' ἀλυ-
σίδια θανάτου!

Γούρλωναν τὰ μάτια τοῦ παιδι-
οῦ ὅταν στίς κορφὲς τῶν θάμνων
ἀντίκρυζε σὰν πεταγμένα ραβδία
δεντρογαλιές ποὺ καρτεροῦσαν νὰ
τὶς ζεστάνει ὁ ἥλιος. Τὰ μαργα-
μένα μεγάλα φέδια ποὺ λαμποκο-
ποῦσε στὰ λείπια τους ἡ δροσιά,
φρόδριζαν τοὺς στρατοκόπους δγα-
ζοντας τὰ γλωσσάδια τους γιὰ
αὐτὴ μονάχα τὴν κίνηση μποροῦ-
σαν νὰ κάνουν. Ὁ ξάδερος στέ-
κονταν ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ φιδιοῦ
προστατευτικὰ ὅσο νὰ προσπερά-
σουν.

Κάποτε λύνανε τὰ σκυλιά. Με-
θυσμένα, τὸ λαγωνικὸ καὶ ἡ φέ-
μα, στὴν ἀρχὴ δὲν εἶδαν προσο-
χὴ στίς μυρουδιές τῆς γῆς. Ἀφῆ-
ραν δὺο τρεῖς λεπτὲς διακῆς καὶ
χάνονταν στὰ ὀσκόλα μονοπάτια.
Ἀργότερα μπούκινωναν οἱ μύτες
τους ἀπὸ τὴν ἀποφορά τῆς ἀλε-
πούς ἢ ἀπὸ τὶς ἑνὲς μυρουδιές
τῆς λαγίνας καὶ τῆς πέρδικας καὶ
ἀρχίζαν τὴ μουσικὴ κλίμακα τῶν
«κλίφ, κλίφ» τοῦ ὅλο τρέμουλο,
πάθος καὶ ἀπείλη.

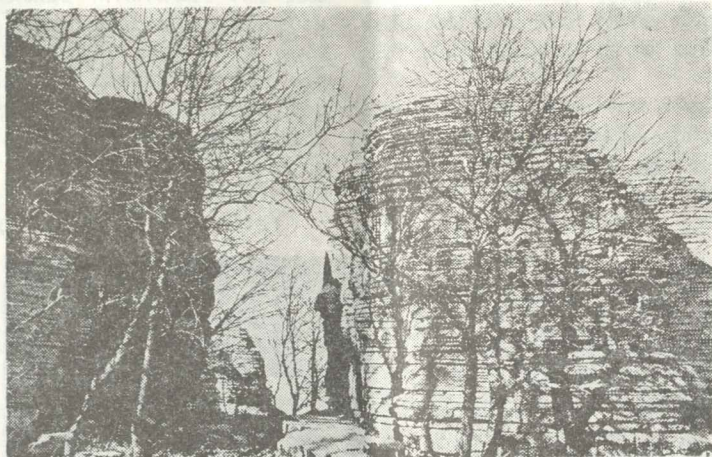
Σὰν ἀνέβαινε καμιά βουκάντρα
ὁ ἥλιος στὸν ὄρανον, σπιντατοῦ-
σαν. Ὁ μικρὸς ἔδραζε ἀπὸ τὴν
τοῦτῃ τὰ σκοτεινὰ πουλιά. Τὰ
περιεργάζονταν, ἔδραζε τὸ μαγικὸ
τοῦ στὰ μαλακὰ φτερά τοῦ στή-
θους, τοὺς τραγοῦδαγε χαρούμενα
ἄσματα τοῦ σχολεῖο. Ἄν πάλι
εἶχαν κακὸ συναπάντημα καὶ πῆ-
γαινε στράφι τὸ κυνήγι, καρφὶ δὲν
καίγονταν στὸν ξάδερφο. Κατέδα-
ναν χαμηλὰ στὸ ντερένι ποὺ ἐνὶ

νει τὰ Γιάννινα μὲ τὴν Ἀρθανιτιὰ νὰ κάνουν χάρι. Ἐκεῖ κάποτε — στὴ δρύση τοῦ πασιᾶ — ἦταν μεγάλο χάνι μὲ χαντζή κι ἓνα χαζοπαῖδι βοῦθ πού κάμνε μιά νύχτα μαζί μὲ τὸ κτίριο. Ἐκεῖνα τὰ χρόνια σταματοῦσαν ἀμάξια καὶ κάρα γιὰ νὰ πάρουν οἱ ἐπιβάτες ἀνάσσα. Ταξιδιώτες λογῆς λογῆς: μπένδες ἀπὸ τὸ Λεσκοβίκι, μαστόροι ἀπὸ τὴν Κόνιτσα, λαδάδες ἀπὸ τὸ Φιλιάτι, χασιόπηδες ἀπὸ τὸ Πωγώνι, ἔμποροι ἀπὸ τὸ Ζαγόρι, γαναντζήδες ἀπὸ τὸ Μπαμπούρι, κυράδες καὶ δοῦλες, λαθρέμποροι, ἀλογοσύρτες, χωροφύλακες. Κάθε καρυδιάς καρύδι. Ἐκπλῶναν κάτω ἀπὸ τὸν πλάτανο πού σκίαζε τὴν εἴσοδο τοῦ χανιοῦ ἢ βάζανε χέρια καὶ λαμποῦς στὸ κανοῦλι τῆς δρύσης. Εἶναι βαρὺ τὸ καλοκαιρινὸ κάμα ὅπου νὰ ἱσχυοῦν κατὰ τὰ θαρκὰ καὶ νὰ φυτῆ: τὸ μπουγάκι τῆς Κρανιάς. Σὺν δροσίονταν οἱ ἄνθρωποι, ἀρχίζαν τὶς ἐφημέριες γνωριμίες: ἀπὸ καὶ ἐσύ, ἀπὸ ἀλλοῦ ἐγώ, μὲ τόσα παιδιὰ, νύφες, ἀγγόνια ὁ καθένας μας: τὰ δάσανά σου μολογᾷς κι ἀκούς τὰ δικὰ μου. Τύχαινε καμιά φορὰ νὰ γνωρίζουν τὸ ἴδιο πρόσωπο καὶ τότε ἡ παρέα τῆς σφράγας γέγονταν οἰκειότερη. Ξεσκεπάζαν τὶς κατασρόλες τοῦ χαντζή, διάλεγαν, τὴν τῦλωναν καὶ σκυλίζαν τὰ χέρια στὸ καρὸ τραπέζο μὲντηλο ἀναποδογυρίζοντας κανένα ποτήρι κρασί ἢ τὴν ἀλατιέρα πού δὲν εἶχε ποτὲ μανουρίπερο.

Ἀργότερα κυκλοφόρησε στὸ ντερέβι τὸ Θαῦμα τῆς ἐποχῆς: ἦταν κάτι φορτηγὰ αὐτοκίνητα ὀκνὰ σὰ βοῦδάκια. Ἡ κίνηση μεταδίδονταν ἀπὸ χοντρές ἀλυσίδες στὶς πίσω ρόδες μὲ τὰ συμπαγῆ λάστιχα. Σύντομα ἐκτόπισαν τὶς ἀμάξες καὶ τὰ κάρα. Μὰ διάβαιναν κι αὐτὰ πόρτε, θυμίζοντας νικημένους στρατιώτες.

Μιά μέρα, τὸ παιδί ἔτυχε νὰ εἶναι μάρτυρας σὲ συναγωνισμό πού τοῦ ἔκοψε τὴν ἀνάσα. Βρέθηκε σκαρφαλωμένος στὸ κατακλινάριο καρυδιάς κοντὰ στὴ δημόσια, ὅταν φάνηκε κατὰ τὰ Σερπούνια ν' ἀνεβαίνει κορναχτός πού ὅλο ζύγωνε. Κάποτε εἶδε καθαρά τὸ ἄλογο καὶ πλάι του τὴ μηχανή. Κέρδισε ἡ ἀμάξα μὲ διαφορά στήθους. Ὁ ἀμαξῆς ὅλο καὶ χούγιαζε τὸ ζῶο νὰ βάλε τὰ δυνατὰ του. Ὅμως κάτι ἔγινε πάνω στὸ μικρὸ γιοφύρι, ἴσως μιά στραβοκίνησι καὶ βρέθηκαν ἄλογο καὶ ἀμάξι ἀνάσκελα στὸ κοντινὸ λειβάδι. Ἡ μηχανὴ στάθηκε λαχανιασμένη στὸ τέπριμα, κοντὰ στὴ δρύση καὶ ὁ δὴρὸς τάχα - τάχα τὴν πόντιζε μὲ γκαζοντενεκὲ νερό, μὰ δὲν ἔλεγε νὰ χορτάσει. Ἀπὸ τὴν ἀναποδογυρισμένη καρότσα δὴρῆκε ζευγάρι γέρον καὶ τινάζονταν νὰ φύγει ἡ ἀκόνη. Οἱ ἐπιβάτες τοῦ αὐτοκινήτου μούντζωναν πρὸς τὴν ἀμάξα γελώντας καὶ ὁ ἀμαξῆς κουνοῦσε κατὰ τὸ μέρος τῆς μηχανῆς

τὸ καμουτσίκι. Τὸ παιδί λυπόταν τὸ πεσμένο ἄλογο πού ἀγκομαχοῦσε ζωσμένο μὲ λουριὰ καὶ δὲν τὸ νοιάζονταν κανένας. Ἀφῶνες οἱ γυναῖκες πού θέριζαν στὴν Παλιουριά κοίταξαν στὴν ἀρχὴ τὸ σιδερένιο Θεριὸ πού ξεφύσαγε καπνοῦς, ἀναστέναιζε, ἀγκομαχοῦσε καὶ χόραγε στὴν κοιλιά του περίπου δέκα ψυχές, χόρτα τὰ γιομάτα τσουδάκια. Κάνανε φοδισμένες τὸ σταυρὸ τους, ὅμως σὺν ταξιδεψάν μ' αὐτὸ τὸ συνήθισαν καὶ δὲ σήκωναν πιά τὰ μάτια νὰ τὸ δοῦν: ἔτσι γίνεται.

μὲ ὅλα τ' ἀνθρώπινα μαραφέτια. Αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ἄνοιγε στὸ Ροντοβάνι ὁ ἀμαξιώτης δρόμος πού ἀνεβάλε: στὸ Ζαγόρι. Ἐκεῖ, σπώντας τσακίρι μὲ τὸ σφυρί, στὸ κάμα ἢ στὴν παγωνιά, τορναὶ αἰχμηλῶς ἐχυσαν ἰδρώτα καὶ δάκρυ. Κάθονταν σὲ καλυδοῦλες πλιθόχτιστες καὶ εἶχαν σημάδι τους τὴν ἀδυναμία. Δὲν ξέριον ἂν ὀρέθην ἀνάμεσα τους κανένας πού νὰ ἱστόρησε στὴ γλῶσσα τους τὰ δάσανα τῆς αἰχμηλῶσις σὺν τὸς δικούς μας Δούκα καὶ Βενέζη. Οἱ καλυδοῦλες ἦταν σὲ μονοπάτι: πᾶνω ἀπὸ τ' ἀμπέλια μας καὶ οἱ χωριανοὶ ὅπως ἀνέβαιναν μὲ τὰ καλά τοῦ Θεοῦ στὰ σεπέτια, σταματοῦσαν τὰ ζῶα. Τέντωναν οἱ αἰχμηλῶτες τὰ χέρια μὲ τὰ ξεσκίνανα μανίκια καὶ δέχονταν σταφύλια, σούρδα, κυδώνια καὶ ἕως ψυμὴ μὲ περισσεφὰ ἀπὸ τὴ μεσημεριανή. Ἐδλεπες στὰ μεγάλα μάτια τους: ἔτσι τεντώνουν σὲ καιροῦς πείνας καὶ στενέδουν σὲ μέρες ἀφθονίας — ἓνα φῶς ν' ἀναδοσθύνει καὶ μουρμούριζαν κάτι, μπορεῖ εὐχὲς νὰ ἦταν, μπορεῖ καὶ καλοτύχημα...

Μὲ πρόσχημα νὰ φυλάξουν τ' ἀμπέλια πού ἦταν ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς δυὸ δημσιές, κατέβαιναν πολλοὶ χωριανοὶ σὰ γλιόκιναν τὰ σταφύλια. Περνοῦσαν τὶς διακοπὲς τους μὲ κυνήγι καὶ ἱστορίες. Ἀνάμεσα σὲ ὅλους μὰ καὶ πάνω ἀπ' ὅλους, ὁ μπαρμπά - Νάκος ὁ ντραγάτης πού ἐπόπτευε ἀπὸ τὴν τραζατσούρα. Ἐτσι ψηλά στὸν Ὀλύμπιο θὰ ἦταν καὶ ὁ Δίας, σκέφτονταν τὸ παιδί, ἀξούριστος καὶ μὲ τὸν κεραυνὸ στὰ χέρια. Μόνο πού τοῦ δικοῦ μας δὲν ἤξερες ἂν κορόιδευε ἢ πραγματικὰ τοῦ χρειάζονταν τὰ γυαλάκια πού κρέμονταν μὲ σπάγ-

γο ἀπὸ θηλιά τοῦ χιτώνιου: ὅταν τὰ φοροῦσε οἱ κόρες τῶν ματιῶν του ἦταν πάνω ἀπ' αὐτὰ. Μιά μέρα ἔστειλε κάποιον Διονύση ἀπὸ τὰ Γιάννινα στὸ νοσοκομεῖο νὰ τοῦ ὀγάλουν τὰ σκάγια γιατί εἶχε μπεῖ ὁ φουκαρὰς σὲ ἀμπέλι... Ἦσαν ἀρρωστοὶ οἱ μπαρμπά - Δίας, ὅπως τὸν φάσκωνε γιὰ νὰ σταματήσουν τὰ αἵματα, πῶς τὸν πέρασε γιὰ γουρουνί. Τὸ παιδί ἄκουγε καὶ τὸν ὕπνο του τὶς ὁμιλίες τοῦ πληγωμένου.

Κατὰ τὰ ἄλλα ἡ ζωὴ περνοῦσε ἀρτυρίωτη. Ἀποθησαύριζε ἱστορί-

ες καὶ ἱστορίες τοῦ κυνηγιοῦ καὶ τὶς πίστευε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος. Λίγο ἀργότερα ἔτυχε νὰ διαβάσει Μυνηλῶν, μὰ καὶ πάλι δὲν ἔγινε ἀμφισβήτης.

Κάποτε ἄκουσε ἀξιωματικὸ τοῦ στρατοῦ νὰ ἐκφράζεται: γιὰ τὸν Ξενοφῶντα (τὸ χωριανὸ) πού τὸν γινώριζε στὸ κυνήγι. «Μὰ τ' εἶναι αὐτός! Θαύμαζε ὁ ἀξιωματικὸς τὸν τριτὸν ἀστέριον. Τὸν εἶπα στραβὸ γιατί δὲν ντυφεῖται τὸ λαγὸ πού τοῦ κατοῦργε τὴν ἀρβύλα. Ἄν ἔλεγαν σ' ἐμένα τέτοια, θὰ γύριζα τὸ δίκανο νὰ κάνω φονὴ» μ' αὐτὸς ἀποκρίθηκε: Ἦταν γκαζοντινὴν λαγίνα, κυρ - Λοχαγὲ καὶ τὴ λυπήθηκα. Ὅταν τὸν πωτοῦργισαν τὰ σκυλιὰ καὶ τὸν σκότωσαν, ὀρθῆκα ἓνα σωρὸ λαγάκια στὴν κοιλιά του!.

Οἱ ἄλλοι πού γινώριζαν πόσα σκάγια καὶ πόσα λόγια πέταξε ὁ Ξενοφῶντας στὸ δρόντο χαμογελοῦσαν.

Τὸ παιδί ὑπολόγισε πολὺ τὸ θαυμάσιον τοῦ ἀξιωματικοῦ γιὰ τὸν μπαρμπά - Φῶντα πού τοῦ λείπα-νε καὶ δόντια καὶ ἀπόπινε ἀφέλει-ες καὶ ρακί. Ὅπως σέρνονταν στὶς νεροσυρμές κάτω ἀπὸ θάμνους μαζεψόντας μαυροκόκκινα κρόνια, συναντοῦσε καὶ λογῆς λογῆς ἐρπετά. Ὁ γούστερας μὲ τὴν πριμένη κοιλιά τοῦ ξέφευγε, ὁ σκύλος τοῦ ξέφευγε πού τοῦ ξέφευγε, μὰ ἡ χελώνα καὶ ὁ σκαντζόχοιρος τοῦ ὑπαρδίδονταν. Τὰ κοίταζε ἀπὸ δῶ, τὰ κοίταζε ἀπὸ κεῖ, τὰ γύριζε ἀνάσκελα καὶ δὲ μπορούσε νὰ τοὺς πάρει τὸ μυστικὸ Σίγoura ὁ μπαρμπά - Φῶντας, σκέφτονταν τὸ παιδί, γιὰ νὰ γνωρίσει τί κρύβουν οἱ λαγοὶ στὴν κοιλιά τους, θὰ εἶναι κανένας μάντης

σὺν τὸν Κάλχα πού ἄκουγε τ' ὀνομά τῶν στὸ σχολεῖο καὶ ὅσες φορές τὸν συναντοῦσε παραμέριζε μὲ δέος.

Σκαρφάλωνε στὶς συκὲς καὶ ἔστεινε πόλεμο μὲ τὶς κίσσες. Ὅσα σκαρτάζαν μέλι, ἦταν μισοφαγωμένα καὶ γι αὐτὸ φοβέριζε τὰ πουλιὰ πού ἀκόμα ταμποῦσαν σ' ἀκρόκλινα τοὺς καρπούς καὶ κοίταζαν μὲ ἀναίδεια. Μακάριοι ὅσοι βρέθηκαν καθάλα σὲ κλωνιὰ δέντρον τέτοιες ὥρες πού ὀράζει ἡ ἀμμουδερὴ γῆ καὶ ἀναδίνει θηλυκὲς μυρουδιές. Μακάριοι ὅσοι μπόλκωσαν τὸ στόμα τους μὲ μισοφαγωμένη ἀπὸ τὰ πουλιὰ σῖκα καὶ κρατάει ἀκόμα ὁ οὐρανίσκος τους ἀναμνήσεις ἀπὸ τὴ γεύση τοῦ μελιτοῦ τους. Τέλος, μακάριοι ὅσοι περνοῦν τὸ χαμένο Παράδεισο - τὰ παιδικὰ τους χρόνια, γιατί αὐτοὶ γινώριζαν ἀληθινὰ τὴ ζωὴ καὶ γιὰ τὰ ὑπόλοιπα ἔτη: οὐδενὸς ἔστι χρεῖα...

Σὺν κυνηγὸ θάμναζε καὶ τὸ γκαρὸ τοῦ χωριοῦ πού εἶχε τὸ ἓνα μᾶτι γυαλένιο. Ὅσοι θέλανε νὰ δικαιοδογίσουν τὶς δικές τους ἀδελφές τσάντες λέγανε γι αὐτὸν πῶς πάντα κέρδιζε μὲ κίνηση, γιατί δὲν εἶχε ἀνάγκη νὰ κλεῖναι τὸ δλεῖραρο πού ἔκλεινε, δυστυχῶς, ἦταν ὑποχρεωμένοι νὰ κάνουν ὅταν σκόπευαν... Αὐτὸ ἱσχυρίζονταν οἱ κακογλῶσσοι πού σὺν τῇ ἔδωκα κατὰρὰ σάλλιζαν μὲ τὶς ὥρες κάτω ἀπὸ θαλαμιδιὰς γιὰ νὰ δολοφονήσουν φάσες τῆ στιγμῆ πού κορνιζάσαν.

Ἦταν καὶ ἄλλος ἓνας λεβέντης πού δὲν ἴδρωνε τὸ αὐτὸ τὸ ἀπὸ τίποτα. Ἀπὸ μικρὸς σκάρωνε κατὰ ἔξυλτοῦφκα καὶ πυροβολοῦσε τρυποῦσαν οἱ μπάλες τους καὶ σκινίδα ἔξωπορτας. Ἐἴχαν γαμαρῶ-προκα γιὰ ἐπικρουστῆρα πού τοῦ δίνανε φοδερὴ ὀθηση μὲ δέσμη ἀπὸ καμπυλωμένα σῖματα ἁμπελάς. Ὅσες φορές γύριζε στὴ μάνα του ματωμένος, γδαρμένος ἀσθεῖς, μὰ φύλαξε κάποιος ἀπὸ καὶ δὲν ἔχασε δάχτυλα ἢ μὲ τι ὅπου ν' ἀποχτήρει ἀληθινὸ δίκαιο. Αὐτὸς ἦταν πού καθάλιεφτε σὲ νεροσυρμὴ μονιὰ μὲ δονάρες. Ἀρπαξε τὸ ἀγριογούρουνο ἀπὸ τ' αὐτὰ καὶ τὸ γονάτισε, τὸ ἔβαλε νὰ φάει χῶμα.

Τὸ παιδί ζῶσε ἀνάμεσα σὲ ἀφισοισμένους κυνηγούς καὶ εἶναι περιεργὸ πῶς τελικὰ δὲν τὸ μπόλκωσαν μὲ τὸ πάθος τους, αὐτὸ τὸ πελώριο πάθος σὺν τὰ γυναικὴ κῆματα πού προκαλοῦν οἱ σεισμοὶ στὶς θάλασσες. Παρακλινοῦσε καὶ κατὰγραφε στὴ μνήμη του τὴν ἐπαρση, τὴν εὐτυχία, τὰ πατήματα τους τότε πού κινδύνωναν στὸ χωριό, φορτωμένοι τὰ γαμάρια, λῦκο. Ὅταν τὸν ἐξόρασαν καὶ φτάσανε στὴν οὐρὰ, ἀνακάλυψαν πῶς ἦταν κομμένη. Ξανακοίταξαν τὴ γούνα, τὸ γδαρμένο κορμὶ τοῦ ἀνοῖξαν τὸ στόμα καὶ φώναξε φορτωμένοι: πάλι τὸ σκυλὶ ἔπαρε!

● Συνέχεια στὴν 5η σελίδα

ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΟ (τῆς τάβλας)

Σὲ τοῦτ' τὴν τάβλα πούμαστε σὲ τοῦτο τὸ τραπέζι: τὸν ἀγγελὸ φιλεῖουμε καὶ τὸ Χριστὸ κερνοῦμε. Καὶ τὴν κυρὰ τὴν Παναγιά στὰ μάτια Προσκυνοῦμε θάρρ μᾶς δίνει: τὰ κλειδιά ἀπὸ τὸν κάτω κόσμο. Γιὰ νάμπω μέσα κι νὰ δῶ ὅλους το' ἀπεθαμένους. Τὸ πῶς περνοῦν οἱ πλοῖστοι: στὴν πίσσα στὰ κατράμια. Νὰ ἰδῶ καὶ τὴ φτωχολογιά σ' ἀνίγλια στὰ προσήλια. Νὰ ἰδῶ καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ λουλούδια νὰ μαζεύουν

★

ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΟ (τῆς τάβλας)

Χίλιως καλῶς τὸν ἡῤαμιαν τοῦτον τὸ νοικοκύρη. Μὲ τὰ γλυκὰ του τὰ κρασιά μὲ τὰ καλά του λόγια. Νὰ τοῦ προκόψουν τὰ παιδιὰ ν' ἀσπρίσουν νὰ γεράσουν νὰ ζήσουν χρόνους ἑκατὸ κι δεκαπέντε μῆνες. — Χίλιως καλῶς ὥρισσε φίλοι: κι' ἀγαπημένοι: γιὰ νάχουμε διπλὴ χαρὰ κι' γῶ κι' ἡ ἀφεντιά σας. χαρές νάναι στὰ σπῖτια σας χαρὰ καὶ στὴν καρδιά σας. — Σὲ τοῦτ' το σπῖτι μπορῶμαι πέτρα νὰ μὴ ραγίσει: Κι' ὁ νοικοκύρης τοῦ σπῖτιοῦ χιλιόχρονος νὰ γίνηι. — Γιὰ φάτε πιέτε φίλοι μου χαρεῖτε νὰ χαροῦμε, τοῦτον τὸν χρόνο τὸν καλὸ τὸν ἄλλο ποῖος τὸν ξέρει; Γιὰ ζιούμ: γιὰ πιθαίνουμε γιὰ σ' ἄλλο τόπο παίμει.

★

Η ΜΑΝΑ ΚΙ Ο ΓΙΟΣ (ψάθας)

Μάνα καὶ γιὸς ἐμάλυναν γιὰ μιά ἀρβανιτοπούλα. Μάνα μου κι' ἄς τὴν πάρουμε τὴν ἀρβανιτοπούλα τῆς τάζουν χίλια πρόβατα κι' πεντακόσια γίδια τῆς τάζουν κι' ἄλλογο καλὸ νὰ περπατῶ καθάλλα. — Ὅξω σκυλὶ ἀπὸ τὸ σπῖτι μου κι' ἀπὸ τὰ πατρικά μου. — διῶξε με μάνα διῶξε με μὲ ξύλα μὲ λιθάρια γιὰ νὰ μὴ πάρῃ τὸ κακὸ νὰ σηκωθῶ νὰ φύγω

Κυνηγετιῖο

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗΝ 4η ΣΕΛ.

νὰ τὸ πετάξουν μακριὰ. Κι ἄλλο. Χαμένος ἀπὸ τὰ νεῖατα του, μὰς ἦρθε σχεδὸν γέρος στὸ χωριό. Πυροβολοῦσε θράχια, κλω νάρι, ἐφημερίδες: συμπεριφέρονταν ἔτσι σὰ νὰ ἤθελε νὰ τινάξει: πέρα στὸ πέλαγο τοῦ «καθημερινοῦ» ριζιμὸ κοτρῶν: σὺν τὸν Πόληρμιο, μήπως καὶ πετύχει αὐτὸ πού τοῦ ἐξαργύρωσε τὴ ζωὴ διονιᾶς τοῦ ἀρκετῆ σύνταξη. Τί ἦταν νὰ τοῦ γίνηι κάποιος ταμποῦ-ρι στὸ κυνήγι! Τοῦ ἔλεγε καὶ τοῦ ξανάλεγε πῶς ἔφερνε ὁ σκύλος τὸ λαγὸ ὡς τὴ μπούκα τοῦ ντυφεκιοῦ του, καί: γίνονταν καὶ τὸν ἔχανε καὶ ἄιντε πάλι ἀπὸ τὴν ἀρχή! Αὐτὸ θὰ κράτησε καὶ δυὸ χιλιόμετρα δρόμο, δὲν ἀνθεξε ἄλλο ὁ ἄνθρωπος καὶ ὀγάζοντας ἀφροῦς καὶ φωνή: «Σκότωσέ τον ὀρέ ἄνθρωπε μου νὰ ἡσυχάσω...», τοῦ εἶπε.

Ἦταν καὶ κάποιες ἄλλες σκηνές γιομάτες τρυφερότητα. Ἡ μιά ἦταν ἀνακάλυψε ἡ Λαχμὲ περδικό

TOY κ. Κ. ΒΑΡΩΚΑ

— Θὰ κάνεις χρόνους νὰ μὲ ἴδῃς χρόνους νὰ μ' ἀνταμώσεις καὶ θὰ παρθῶν τὰ μάτια σου τοὺς δρόμους νὰ κοιτάξεις καὶ θὰ μαλλιάς ἡ γλῶσσα σου ρωτώντας τοὺς διαβάτες. — Διαβάτες πού διαβαίνεται στρατηγὲς πού περνάτε μὴν εἶδετὰν τὸ γιόκα μου τὸ μοναχὸ παιδί μου; Ἐχτὲς προχτὲς τὸν εἶδαμιν σ' ἓνα μυχάλο σιάδι: μαῦρα πουλιὰ τὸν ἔτρωγαν κι' ἄσπρα τὸν τριγυρίζαν κι' ἓνα πουλὶ καλὸ πουλὶ κάθεται κι τὸν κλαίει. — Ἐσεῖς μαῦρα πουλάκια μου γιὰ μὴν μὲ τρώτε ὅλον ἀφῆστε τὸ κεφάλι μου κι' τὸ δεξὶ μου χέρι. Θέλω νὰ γράψω μιά γραφὴ κι' ἓνα μαῦρο γράμμα. Νὰ τὸ στεῖλω στὴ μάνα μου στὴ δόλια ν' ἀδερφή μου νὰ τὸ διαβάσ' ἡ ἀδερφή νὰ κλάψῃ, ἡ ἀδερφή μου ἀνήμερα τοῦ Ἀγιογυγιοῦ μιά πίσσημὴ ἡμέρα: σῦρε μάνامي' στὴν Ἐκκλησιὰ καὶ κάνε τὸ σταυρὸ σου. Χαροῦ τοὺς νιὸς χαροῦ τὶς νιές χαροῦ τὰ παλληκάρια. Χαροῦ καὶ τὸ στασίδι μου χωρὶς ἐμὲ τὸ μαῦρο.

★

ΤΟ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟ ΝΕΡΟ

Κάτω στὸ χωριό, στὴν ἀκρὴ τὸ ποτάμι, θγαίν' ἓνα νερὸ τὸ λένε Κρουονέρι. Πίνουμε οἱ νιές κι δὲν παιδοσπᾶνε. Πίνουν καὶ οἱ νιοὶ κι' ὅλο ἀρρωστᾶνε. Ἄχ νὰ τοῦχε πιεῖ ἡ δόλια μάνα μου, κι νὰ τώπινε κι' ὁ πατέρας μου, νὰ μὴ μ' ἔκαναν νὰ μὴ μείχανε κι' ἄν μὲ ἔκαναν τὶ μὲ θέλουνε; Νὰ ξεγιτεντῶ πέρα στὴ Βλαχιά: κι νὰ περπατῶ μεσ' τὴν ξεγιτιά; Ξένες νὰ κεντοῦνε τὰ ρούχα μου, ξένες νὰ μού πλένουν τὰ πόδια μου κι' ἄν τὰ πλένουνε μιά κι' ἄν τὰ πλένουν δυὸ κι' ἄν τὰ πλένουν τρεῖς τὰ θαραινόνται κι' ὕστερα τὸ βάνουνε στὸ τάσι τους καὶ τὰ ρίχνουν κάτω στὸ σκαλάκι τους.

Τοὺς περασμένους αἰῶνες ἔδωζαν ἓνα καὶ τὸ τίναζε πέρα δῶθε νὰ τὸ φορήσει. Τὸ πουλὶ μάνα δὲν ξεμάκραινε: ὅλη του ἡ καρδιά ἦταν ἀπαρμένη ἐκεῖ γύρα. Κατέ-δαζε τὸ ντυφεκί κι ἔπιασε ἀμέ-μως ὁ ἔξადερφος τὸ ζῶο ἀπὸ τὸ περλαῖμο. Δέσανε τὰ σκυλιὰ καὶ πέρα στὸ πέλαγο τοῦ «καθημερινοῦ» ριζιμὸ κοτρῶν: σὺν τὸν Πόληρμιο, μήπως καὶ πετύχει αὐτὸ πού τοῦ ἐξαργύρωσε τὴ ζωὴ διονιᾶς τοῦ ἀρκετῆ σύνταξη. Τί ἦταν νὰ τοῦ γίνηι κάποιος ταμποῦ-ρι στὸ κυνήγι! Τοῦ ἔλεγε καὶ τοῦ ξανάλεγε πῶς ἔφερνε ὁ σκύλος τὸ λαγὸ ὡς τὴ μπούκα τοῦ ντυφεκιοῦ του, καί: γίνονταν καὶ τὸν ἔχανε καὶ ἄιντε πάλι ἀπὸ τὴν ἀρχή! Αὐτὸ θὰ κράτησε καὶ δυὸ χιλιόμετρα δρόμο, δὲν ἀνθεξε ἄλλο ὁ ἄνθρωπος καὶ ὀγάζοντας ἀφροῦς καὶ φωνή: «Σκότωσέ τον ὀρέ ἄνθρωπε μου νὰ ἡσυχάσω...», τοῦ εἶπε.

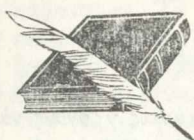
Ἦταν καὶ κάποιες ἄλλες σκηνές γιομάτες τρυφερότητα. Ἡ μιά ἦταν ἀνακάλυψε ἡ Λαχμὲ περδικό

Τοὺς περασμένους αἰῶνες ἔδωζαν ἓνα καὶ τὸ τίναζε πέρα δῶθε νὰ τὸ φορήσει. Τὸ πουλὶ μάνα δὲν ξεμάκραινε: ὅλη του ἡ καρδιά ἦταν ἀπαρμένη ἐκεῖ γύρα. Κατέ-δαζε τὸ ντυφεκί κι ἔπιασε ἀμέ-μως ὁ ἔξადερφος τὸ ζῶο ἀπὸ τὸ περλαῖμο. Δέσανε τὰ σκυλιὰ καὶ πέρα στὸ πέλαγο τοῦ «καθημερινοῦ» ριζιμὸ κοτρῶν: σὺν τὸν Πόληρμιο, μήπως καὶ πετύχει αὐτὸ πού τοῦ ἐξαργύρωσε τὴ ζωὴ διονιᾶς τοῦ ἀρκετῆ σύνταξη. Τί ἦταν νὰ τοῦ γίνηι κάποιος ταμποῦ-ρι στὸ κυνήγι! Τοῦ ἔλεγε καὶ τοῦ ξανάλεγε πῶς ἔφερνε ὁ σκύλος τὸ λαγὸ ὡς τὴ μπούκα τοῦ ντυφεκιοῦ του, καί: γίνονταν καὶ τὸν ἔχανε καὶ ἄιντε πάλι ἀπὸ τὴν ἀρχή! Αὐτὸ θὰ κράτησε καὶ δυὸ χιλιόμετρα δρόμο, δὲν ἀνθεξε ἄλλο ὁ ἄνθρωπος καὶ ὀγάζοντας ἀφροῦς καὶ φωνή: «Σκότωσέ τον ὀρέ ἄνθρωπε μου νὰ ἡσυχάσω...», τοῦ εἶπε.

Τοὺς περασμένους αἰῶνες ἔδωζαν ἓνα καὶ τὸ τίναζε πέρα δῶθε νὰ τὸ φορήσει. Τὸ πουλὶ μάνα δὲν ξεμάκραινε: ὅλη του ἡ καρδιά ἦταν ἀπαρμένη ἐκεῖ γύρα. Κατέ-δαζε τὸ ντυφεκί κι ἔπιασε ἀμέ-μως ὁ ἔξადερφος τὸ ζῶο ἀπὸ τὸ περλαῖμο. Δέσανε τὰ σκυλιὰ καὶ πέρα στὸ πέλαγο τοῦ «καθημερινοῦ» ριζιμὸ κοτρῶν: σὺν τὸν Πόληρμιο, μήπως καὶ πετύχει αὐτὸ πού τοῦ ἐξαργύρωσε τὴ ζωὴ διονιᾶς τοῦ ἀρκετῆ σύνταξη. Τί ἦταν νὰ τοῦ γίνηι κάποιος ταμποῦ-ρι στὸ κυνήγι! Τοῦ ἔλεγε καὶ τοῦ ξανάλεγε πῶς ἔφερνε ὁ σκύλος τὸ λαγὸ ὡς τὴ μπούκα τοῦ ντυφεκιοῦ του, καί: γίνονταν καὶ τὸν ἔχανε καὶ ἄιντε πάλι ἀπὸ τὴν ἀρχή! Αὐτὸ θὰ κράτησε καὶ δυὸ χιλιόμετρα δρόμο, δὲν ἀνθεξε ἄλλο ὁ ἄνθρωπος καὶ ὀγάζοντας ἀφροῦς καὶ φωνή: «Σκότωσέ τον ὀρέ ἄνθρωπε μου νὰ ἡσυχάσω...», τοῦ εἶπε.

Ο ΝΟΣΤΑΛΓΟΣ

Η ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΜΑΣ

(4ο)

Η σημερινή κατανομή, που δε διαφέρει ουσιαστικά από την κατανομή του 15ου αιώνα, φαίνεται πως δεν είναι ένα τυχαίο αποτέλεσμα, αλλά έκφραση φυσικών, κοινωνικών και οικονομικών άρχων περιφερειακού σχεδιασμού. Μία πρώτη απόδειξη αυτού είναι ότι τα διαμερίσματα του Ζαγορίου έχουν σαν όρια φυσικά εμπόδια και καταλαμβάνουν χώρους με διαφορετικά φυσικά χαρακτηριστικά - δάση, γιμνά βουνά - τα κοινωνικά τους χαρακτηριστικά είναι διαφορετικά - θάλαρα, ντόπιοι, παλαιότεροι και νεότεροι - και οι οικονομικοί τους πόροι είναι διαφορετικοί - δάση στα ανατολικά, γεωργική γη στα κεντρικά και κτηνοτροφία στα δυτικά.

Ειδικότερα στην κατανομή των οικισμών μέσα σε κάθε διαμέρισμα φαίνεται ότι πάλι επικράτησαν ειδικά κριτήρια για την επιλογή της θέσεως, όπως η κεντρική θέση με βάση τη χρονοαπόσταση από τους χώρους απασχόλησής, ή τοπογραφία της περιοχής - κατάλληλη θέση για δόμηση - δι' ασυνδυασμένη με τους άλλους οικισμούς - ανάπτυξη γραμμικής πάνω σε κεντρικό άξονα -, οι συνθήκες ασφαλείας, το νερό - όχι πάντα -, το κλίμα κ.λπ. Φαίνεται επίσης πως σημαντικό ρόλο στην επιλογή της θέσεως έπαιξε και το κριτήριο της οπτικής επικοινωνίας των οικισμών που συσχετίζεται με την ασφάλεια. Στο Ζαγόρι κάθε χωριό επισημαίνεται αντιμέτωπο κάποιου άλλου ή άλλων. Αυτό στους χρόνους εκείνους, όπου το ταχύτερο μέσο επικοινωνίας από πανάκρια συνήθεια ήταν η οπτική σήμανση - φωτιάς κ.λπ., έδινε τη δυνατότητα της μεταδόσεως μιας ειδήσεως από χωριό σε χωριό, σε ολόκληρο το διαμέρισμα και σε ολόκληρο το Ζαγόρι.

Αυτή η οπτική συσχέτιση, εκτός από την παραπάνω λειτουργική σκοπιμότητα, αποτελούσε αναμνηστικό και μία θυσιαστική λύση στο πρόβλημα της κοινωνικής μονώσεως. Στους όρεινους οικισμούς του Ζαγορίου, όπου το περιβάλλον είναι δύσκολο και οι διασυνδέσεις μεταξύ οικισμών προβληματικές, το αίσθημα της μονώσεως γίνεται πιο δυνατό μέχρι που να κορυφωθεί ψυχικά το κοινωνικό σύνολο που αποζητούσε τη φυγή, αλλά όχι και τη μόνωση. Μέσα από αυτή την οπτική επαφή, το οικιστικό σύνολο δένεται με την ερύτερη κοινωνική ενότητα και ο άνθρωπος νοιώθει λιγότερο μόνος και περισσότερο ασφαλής.

Απόδειξη για την αλήθεια των παραπάνω, εκτός από τα πραγμα-

τικά περιστατικά, αποτελεί και η μαρτυρία που ο Γ. Ραζής αναφέρει στο «Λεξικό της Ήπανάστασης των Ελλήνων» στα 1847. «Θέσις κατάλληλος διά χώραν μεγάλην είναι ο τόπος εις θωρομητριάδα όπου γίνεται χώρα εις τρείς Μαχαλάδες, τους εξής... επάνω την ράχην γίνονται τα άλωνα... εις το μέσον των τριών μαχαλάδων, εις το στάδιον... γίνεται το Μεσοχώρι... Όσον διά νερόν, είναι καλόν το Δρομικήαδον και αρκετόν διά να πίνουν... ο μύλος... είναι κοντά... έχει και άλλα προτερήματα όπου γυρίζει το ντερένι... (ήρουν ο τουρκόδρομος) από μέσα από την χώραν... και γίνεται εξ αιτίας τούτου αλυσόβρι και εμπόριον... ώστε η χώρα αυτή... δύναται να καταντήσει με τον καιρόν ένας Κασσιόπας αξιόλογος. Αλλά... έχει και ...ελαττώματα... είναι απόκεντρον όλον... (και) εις την ύψειαν θα είναι κατώτερον...». Έτερα από τα παραπάνω φαίνεται λογικό το συμπέρασμα ότι η οικιστική κατανομή μέσα στα όρια μιας περιφέρειας ήταν αποτελέσματα ενός άγραφου χωροταξικού σχεδιασμού που οι αρχές του βασίζονται στην προαιώνια εμπειρία.

Σήμερα το Ζαγόρι, πέρα από τις μνήμες των παραδοσιακών του χαρακτηριστικών και το μοναδικό του φυσικό τοπίο δε διαθέτει τίποτε από όλα εκείνα που γέννησαν το μεγαλείο του.

Ο πληθυσμός του, σε σύγκριση με εκείνον που είχε όταν ζούσε το μεγαλείο του, είναι λιγότερος από 200), οι νέοι που αποτελούν τη δύναμη του τόπου πηγαίνουν να συνεχίσουν τη ζωή τους σε άλλους χώρους, ενώ συνεχίζεται το φαινόμενο της μειώσεως του πληθυσμού με το ρυθμό του 250) ο - 350) ο ανά 10 ετία σε λίγα χρόνια δεν θα υπάρχει ίχνος ενεργού πληθυσμού.

Με τέτοιες προϋποθέσεις η οικονομία της περιοχής βασίζεται σήμερα μόνον στην εκμετάλλευση των δασών, χωρίς να είναι ασφαλώς ικανοποιητική. Ένω η γεωργική γη που κατά 500) ο «σχελάζει» πάει να αδρανιστεί τελείως.

Ο κοινωνικός χαρακτήρας των κατοίκων είναι βασικά αγροτικός και διαφοροποιείται μόνο σε λίγους οικισμούς - τα Κεφαλοχώρια - από τους λίγους υπαλλήλους και τους συνταξιούχους.

Η υποδομή σε δίκτυο δικτύου μπορεί να χαρακτηριστεί ικανοποιητική σαν εξυπηρέτηση, όχι όμως και σαν συντελεστής για ανάπτυξη της περιοχής.

Ο κοινωνικός εξοπλισμός των

χωριών, αν και είναι γενικά ικανοποιητικός για τον πληθυσμό τους, είναι ασφαλώς στη γενική του εικόνα άδικος να αντιπαραταχθεί στην εξέλιξη των άστικών προκλήσεων της πόλης των Ιωαννίνων.

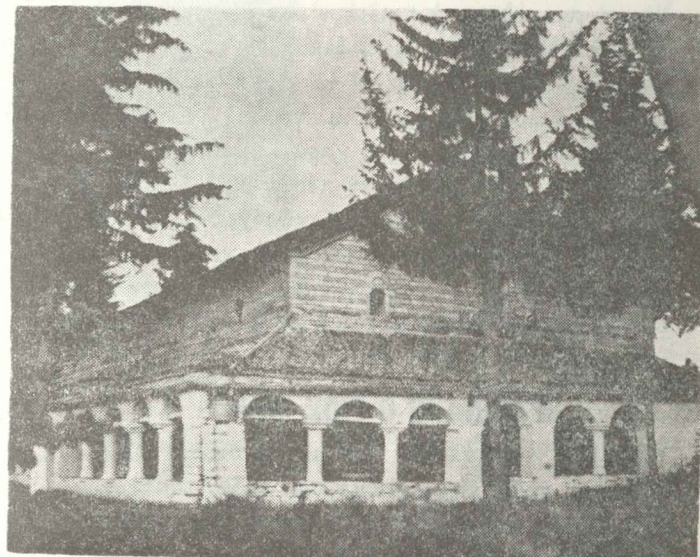
Τέλος η οικοδομική δραστηριότητα είναι ανύπαρκτη και ο οικοδομικός πλούτος - τεράστιο εθνικό και οικονομικό κεφάλαιο του τόπου - χωρίς συντήρηση, αφανίζεται.

Σε αυτά τα απογοητευτικά φαινόμενα θα πρέπει να προστεθούν και δύο ένθαρρυντικές τάσεις που διαφαίνονται και συνεχώς ισχυρο-

λο μέσα στον εθνικό και περιφερειακό χώρο της Ήπείρου. Το ρόλο του χώρου αναφυγής με την ερύτερη του σημασία. «Οι κύριες προϋποθέσεις οικονομικών πόρων, σ' αυτόν το νέο ρόλο, μπορούν να υπολογιστούν:

1. Ο μοναδικός αισθητικός χαρακτηρισμός του φυσικού χώρου.
2. Οι παραδοσιακοί οικισμοί με το ανεπαρκές υψος τους.
3. Οι δυνατότητες για χειμερινό τουρισμό.
4. Οι πρωτογενείς πόροι.

Θεωρώντας τα παραπάνω ως δεδομένα, είναι όρθο να υποστηριχθεί ότι τα πρώτα μέτρα μας

Η Εκκλησία των Νεγάνων ονομαστή για την ομορφιά της

ποιούνται. Η πρώτη, είναι η επιθυμία του πληθυσμού της χώρας να επισκεφθεί το Ζαγόρι και η δεύτερη, η τάση για κατασκευή ή συντήρηση σπιτιών από τον αστικό πληθυσμό - κυρίως των Ιωαννίνων - που αποσκοπεί στην ανάπτυξη δεύτερης κατοικίας. Οι δύο αυτές τάσεις αποτελούν και την κύρια προοπτική για το μέλλον του Ζαγορίου μια και ένθαρρυνονται όπως είναι γνωστό, από τη γενική άνοδο του αστικού επιπέδου και τη συνεχή υποβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος που διώχνει τους κατοίκους από τις πόλεις προς τα χωριά.

Μετά από τα παραπάνω φαίνεται βέβαιον πως το Ζαγόρι δεν θα μπορέσει στο μέλλον να ξαναβρεί το μεγαλείο του, αφού γεννήθηκε κάτω από άλλες προϋποθέσεις, όπως η ασφάλεια - μακριά από τον παραγωγικό κάμπο που προσέλαυνε τους κατακτητές, έξω από τα περάσματα κ.λπ. - και από την ανάπτυξη της οικονομίας που τα τελευταία από μια οικονομία που στηρίζονταν στα εμπόριά, και τα κληροδοτήματα. Φαίνεται όμως πως έχει τις προϋποθέσεις να επιζήσει, αποκτώντας έναν άλλο ρό-

λο μέσα στον εθνικό και περιφερειακό χώρο της Ήπείρου. Το ρόλο του χώρου αναφυγής με την ερύτερη του σημασία. «Οι κύριες προϋποθέσεις οικονομικών πόρων, σ' αυτόν το νέο ρόλο, μπορούν να υπολογιστούν:

1. Η απόλυτη προστασία του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος.
2. Η επιχορήγηση έργων, πρώτα για συντήρηση των οικισμών και ύστερα για δόμηση νέων.
3. Η ανάπτυξη δικτύου δικτύων με μορφή άνετου κυκλώματος που θα επιτρέπει τη διασύνδεση των οικισμών του Ζαγορίου μεταξύ τους και με την πόλη των Ιωαννίνων.
4. Η εκτέλεση έργων υποδομής για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών και των μόνιμων κατοίκων.
5. Η εντατικοποίηση των καλλιεργειών και των άλλων γεωργικών παραγωγικών και δασικών εκμεταλλεύσεων της περιοχής.

Είναι απαραίτητο στο σημείο αυτό να τονιστεί πως η «παθολογική» αγάπη των Ζαγορίσιων για τον τόπο τους, θα πρέπει να θεωρείται: εγγύηση για το αγαθό αποτέλεσμα ενός προγράμματος προστασίας του Ζαγορίου.

(Συνεχίζεται)

Ζαγοροχώρια

Του κ. Βασίλη Χαρίση

Αρχιτέκτονα, Γενικού Διευθυντή Υπουργείου Οικισμού

Τὸν παλιό υαλό υαίρὸ

— Πού λές, παιδί μου — έλεγε ο παππούς στο έγγονάκι του — στα παλιά τά χρόνια, ένας νταής

έλεγε λεβέντικη κορμολοσσία. Ψηλάς - ψηλός σαν έλατος. Στραβό κεφάλι στο κεφάλι, μουντάκι τοιγυροκάτω. Ματιά που τριμπούσε κι έπαιζε πέρα - δώδεκα και ένα προσηγορολογούσαν ότι τ' έδινε τ' έπινε Πίνδου κι απ' τόν κρύο λέρα, πόρριγγε το πεσί στα μουτρα και το κατακοκκίνιζε.

Αγροκοστίτσια τσαρούχια με τελενίνα. Με μαύρες φρονιές, απάρα καρφιά στις φτέρνες. Πιλάκι απρο από μαλλί προβατίνης. Γέλιο γεμισμένο με κοστέα, αίσθησης, τοκάδες και μετρημιτά. Σακαουλιά τόσο διά, κρεμασμένο με προίδολο και στουναοόπερα. Καπνοσακούλα με φιλοκαμένο καπνό και φινό τσιγαρόχοτο. Και ζωνάρι πράσινο με τρείς γύρους στη μέση. Ένα ζωνάρι που τ' άρηνε να κομμεται λίγα, γιατί, έδω που τά λέμε, κάλυπτε το ζωνάρι του για καννά, γιατί έφταν λίγο καυγατζής ο λεβέντης υας κατά πως έλεγαν οι παππούδες στο μεσοχώρι.

Κρατούσε γκλίτσα μεραλίδικη, ριγμένη σε κάποιο χωριό της Παιδιάς.

— Πάρτηνε. Στη χαοίω! Τοῦ έλε πεί ο φίλος του ο Τούσιος με το χοντρό κεφάλι, που δούλευε με τη δόξαλη, στα νεροπρίονα του Αώου. Και να ξέρεις, δόε Σταύρακα, σαράντα μέρες την έλα χαυμένη αττή τη γκλίτσα στο ρεσκό βούτυρο, για να πάρει χοδών. Είναι από πυξάρι, δόε. Την ξερωσάσ, δόε, τα οικόματα της Παιδιάς. Κατάλαβες; Πάρτηνε. Γιατί σου δίνω γιατί σου τρώει δόε Σταύρακα. Γιατί είμαι λεβέντης.

— Έ τοῦ λόγου σου. Καλημέρα. Μά γιατί έβγαλες το ρύλλο της καρούτας τσιούτρα μου; Για να χάνεται το νερό; Για να μάς χασομεράς;

Τά σάστισε η κοπελιά. Η ματιά του Σταύρακα την τρύπησε. Για καλή της τύχη φάνηκε στη στροφή του δρόμου δύο χωριανά, που πήγαιναν στη βρύση και το κορίτσι με το φλασκί μισογεμισμένο, αραιτίστηκε, καθώς έλεγε η μανασκή στο χωριό. Κι ο φίλος μας, γεμάτος νταή και «νταή», με γεμάτο το κορίτσι του πάνω στην γκλίτσα, την κοίταζε να φεύγει, σιγοτραγουδώντας:

Θέλω να σε κάνω ταίρι
δωσμή μου περιστέρω...

— Και βρήκε γυναίκα, παππού; — Άμ; Παντρεύτηκε. Μπήκε σώγαμπρος. Πήρε την Αγγέλω.

Μία λεβεντογυναίκα. Όμως, τί τά θέλεις, δέ γελούσε τ' άχείλι της. Δέ μιλούσε. Ούτε στο σπίτι, ούτε στο δρόμο. Σά νάπτε τ' άμλητο νερό, η καφαρή. Γιατί τσέτυχε άντρας ζόριος. Απτόμος και καυγατζής. «Τόν είχε ζαλίκε τόν διάτανο, π' ανάθεμά τον». Όλο μουρμούρα και κακό. Παραξενιές και πασοξήγηση.

Τά βοάδνα — συνέχισε ο παππούς — δόες ολόκληρες στο μαγαζί. Στο υπακάλι, που ήταν και κάπelas. Έκει κουτσόπινε με την

τά νταήλεια του κατά βάθος δέν ήταν, παρ'ότι ένα μεγάλο παιδί.

Ανηφόριζε ράγες και βουνά, ροδολούσε από δρόμους και κασιόδρομους και μταινόβγαίνε στα Ζαγοροχώρια ο νταής, τραγουδώντας και σφυρίζοντας τά τραγούδια του. Και γέμιζαν στη στιγμή «οι ρούγες» του χωριού. Και γέμιζαν οι εξόπορτες, οι πετροπελεκητές, από κοπελιές και γυναικόκοσμο. Για να περιεργαστούν και να καμαρώσουν αυτόν τόν άντραζα!

Κι αυτός, περνώντας με ρηχτό σακί, με περασμένο τόνα χέρι στο μανίκι και τ' άλλο κρεμασμένο, τράνταζε το λιθόστρωτο με τά καρφιά της φτέρνας του. Και χτυπούσε το καλντερίμι δυνατά, με την κρανίσια γκλίτσα του, με τόν κόμπο τόν χοντρό που είχε κάτω κάτω, ριχνοντας γοήγορες ματιές στο θηλακόκοσμο ματιές που σάιταναν και σράζανε.

— Και γιατί σεργιάνιζε στα χωριά, παππού;

— Γάμπριζε, παιδί μου. Χάλευε να βρει γυναίκα ταιριαστή. Την ήθελε δωροφ. Ήθελε γυναίκα με σουλτανάτι.

Κάποτε, στο έμπα του χωριού, στη ρίζα του πεύκου, που μία βουρούλα μουρμούριζε ήσυχα - ήσυχα, μία βουρούλα κοπέλα, μαυρομάτα και καγκλορודה, γέμιζε τό φλασκί της. Τό νερό έπεφτε λιγοκρεμαστό, δάκρυ κρυσταλλένιο κι άργουσε να γεμίσει.

— Έ τοῦ λόγου σου. Καλημέρα. Μά γιατί έβγαλες το ρύλλο της καρούτας τσιούτρα μου; Για να χάνεται το νερό; Για να μάς χασομεράς;

Τά σάστισε η κοπελιά. Η ματιά του Σταύρακα την τρύπησε. Για καλή της τύχη φάνηκε στη στροφή του δρόμου δύο χωριανά, που πήγαιναν στη βρύση και το κορίτσι με το φλασκί μισογεμισμένο, αραιτίστηκε, καθώς έλεγε η μανασκή στο χωριό. Κι ο φίλος μας, γεμάτος νταή και «νταή», με γεμάτο το κορίτσι του πάνω στην γκλίτσα, την κοίταζε να φεύγει, σιγοτραγουδώντας:

Θέλω να σε κάνω ταίρι
δωσμή μου περιστέρω...

— Και βρήκε γυναίκα, παππού; — Άμ; Παντρεύτηκε. Μπήκε σώγαμπρος. Πήρε την Αγγέλω.

Μία λεβεντογυναίκα. Όμως, τί τά θέλεις, δέ γελούσε τ' άχείλι της. Δέ μιλούσε. Ούτε στο σπίτι, ούτε στο δρόμο. Σά νάπτε τ' άμλητο νερό, η καφαρή. Γιατί τσέτυχε άντρας ζόριος. Απτόμος και καυγατζής. «Τόν είχε ζαλίκε τόν διάτανο, π' ανάθεμά τον». Όλο μουρμούρα και κακό. Παραξενιές και πασοξήγηση.

Τά βοάδνα — συνέχισε ο παππούς — δόες ολόκληρες στο μαγαζί. Στο υπακάλι, που ήταν και κάπelas. Έκει κουτσόπινε με την

ΕΝΑΣ ΝΤΑΗΣ ΣΤΑ ΖΑΓΟΡΟΧΩΡΙΑ

παρέα του. Στην άρχη, τσίπουρο μεταβγαλμένο, απ' τό καζάνι, της Λένκας. Και μεζές: Σαρδέλλα, με τυρί βούτυρο, απ' τις στρουγγές της Άστράκας. Και πιπεριά και σκόρδο.

Και γλεντούσε ο νταής στο μαγαζί. Και τραγουδούσε ο γλεντζές με την παρέα του. Και τό γούριζε και στο κρασί ο μεκροούλας. Και χόρευε στο πλακόστρωτο, ο χορευταράς. Και δόε τον στριφογυρίσματα, σβελάδα και κωλιές, ο μερακλής. Και δόε τον χοροτάδε ο χοροατζής. Και πές σιακάδες με τούς φίλους του.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

Κι η Αγγέλω στην άκρη του δρόμου με χέρια σταυρωμένα και μάτια καρφωμένα στο μαγαζί, καρτερούσε, άμλητη και κρεμαστομούρα.

στά μας, με επιφάνεια άπάνω, όσο ένα τετραγωνικό μέτρο.

Κοίτα την αρχιτεκτονική της φύσεως. Κοίτα το μεγαλείο της δημιουργίας. Η πέτρα πάνω στην πέτρα, η στρώση πάνω στη στρώση, χωρίς τοιμήντα και σίδερα, ύφρουν ισοπαλα τό αντισεισμικό αυτό δημιουργήμα, τόν δελίσκο της φύσεως, με τά εκατομμύρια χρόνια της ηλικίας του.

Η δομή του φαίνεται πιο καλά ψηλά από τό Μονοδέντρο, στην «Ο Ξυά», λίγα μέτρα μπροστά απ' τη χαράδρα: Έκει, στα βάτα πετροχώραρα, ξεφυτρώνει ένα ώραίο υποκίετο από χαμηλούς τέτοιους δελίσκους.

— Κοίτα, Σταύρακα! του λένε τά παιδιά. Και μ' ένα σάλτο, πηδάει ο Κώστας, σαν άγριοκαταικο, άπάνω στον στεγγυλό δελίσκο του Βίκου.

Ξεφρονίζει και γουρμάζει ο νταής απ' την τρομάρα του.

— Γεια σου κύρ - Σταύρο, του φωνάζει από ο Λόνης. Και μ' ένα πήδημα δρίσκειται κι αυτός στο μινάρε του Βίκου, άγκαλιασμένος με τό φίλο του τόν Κώστα.

Θόλωσαν τά μάτια τού νταή. Τό χτυποκάρδι του αναστάσους τά στήθια του. Ντράπηκε. Και κρατήθηκε εκεί γαντζωμένος με άνοιχτές τίς χερούκλες του στην όρδη πλαγιά της χαράδρας, σταυρωμένος, σαν ο Βαράδας. Για ν' αποφυγεί τόν λιγγο, κρατούσε τά μάτια του κλεισμένα από φόβο και τά γόνατά του τρέμανε. Άπάνω τώρα στο μινάρε τού Βίκου τά δύο παιδιά, άγκαλιασμένα, παρουσίαζαν ένα σύμπλεγμα, ένα μνημείο ζωντανό, μπροστά στο ύπεροχο μεγαλείο της φύσεως. Μοιάζανε σά μπροσούντα αγάλματα, πάνω στο φυσικό εκείνο βάθος τού Βίκου. Και άρχισαν να φωνάζουν δυνατά. «Χοδύρασαν» και τά δύο: Έεεε... Έεεε... Κι όλη η χαράδρα άντιβούζε. Κι αυτά «χοδύρασαν» πιο πολύ, σηκώνοντας πέρα, απ' τά φρέδια τού Βίκου, τά μεγάλα όρνια. Πού στέκονταν μεγαλόποτα στη σειρά και μάζανε σάν ήλιο τά νυχτοπόδα τους.

— Και ξέρεις, κύρ - Σταύρο; Άν φωνάξεις πέρα, από τη δυτική πλαγιά τού Βίκου, απ' την «Άγια Παρασκευή» έννά φορές ο αντίλαλος θα ξαναφέρει τη φωνή σου.

Ο Σταύρακας όμως δέν έβασε γιατί έτρεπε.

Μ' ένα σάλτο τώρα, τά παιδιά, δασκεύουν την χαράδρα, πατούν στο υποκίετο, δίπλα στον «εσταυρωμένο» κα' ξεκαρδίζονται στα γέλια.

Κοίτα εκεί ψηλά τόν - Σταύρο! τού φωνάζουν. Πάρε κάρτα από τόν φίλο σου τόν Κώστα. Πάρε τόν σήμειο στη χαράδρα, από τό κατακόρυφο κάμμο της χαράδρας. Και τερνιάζει μπρο-

στα γέλια.

Κοίτα εκεί ψηλά τόν - Σταύρο! τού φωνάζουν. Πάρε κάρτα από τόν φίλο σου τόν Κώστα. Πάρε τόν σήμειο στη χαράδρα, από τό κατακόρυφο κάμμο της χαράδρας. Και τερνιάζει μπρο-

στα γέλια.

Κοίτα εκεί ψηλά τόν - Σταύρο! τού φωνάζουν. Πάρε κάρτα από τόν φίλο σου τόν Κώστα. Πάρε τόν σήμειο στη χαράδρα, από τό κατακόρυφο κάμμο της χαράδρας. Και τερνιάζει μπρο-

στα γέλια.

Κοίτα εκεί ψηλά τόν - Σταύρο! τού φωνάζουν. Πάρε κάρτα από τόν φίλο σου τόν Κώστα. Πάρε τόν σήμειο στη χαράδρα, από τό κατακόρυφο κάμμο της χαράδρας. Και τερνιάζει μπρο-

★ Συνέχεια στην 15η σελίδα.

Ἀπό τὸν περίγυρο κόσμου τοῦ χωριοῦ μου Βίτσα

νεια, μετ' τις φροντισμένες μονογραφίες τους, αἰώνια κεμίλια τῆς παλιότερης ἐκείνης ζωῆς καὶ δόξας.

Σ' αὐτοὺς τοὺς ἀξιους ἱστοριοδίφες, πὺν μεταλαμπάδευσαν καθετί τὸ παλαιό, μεγάλο, τοὺς χρωσιέται ἐπαινοῦ καὶ τοὺς πρέπει.

Μὲ μοναδικὸ λοιπὸν θεήθημα λίγα ἀπὸ τῆς πηγῆς αὐτῆς στοιχεῖα πὺν ἀντλήσαμε, καθὼς καὶ τῆς δικῆς μας παιδικῆς θύμης ἀπὸ τοὺς παλιότερους τοῦ σπιτιοῦ καὶ τοῦ χωριοῦ, θὰ προσπαθήσουμε καὶ

ΤΑΚΗ ΔΑΝΟΥ

ἐδῶ νὰ στηρίζουμε ὅσα ὁ περίγυρος τοῦ τόπου μας — ὁ ἀψυχὸς αὐτὸς κόσμος — μετ' λαχτάρα θὰ εἶχε νὰ μᾶς φανερώσει.

Κρατοῦμε γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ μπροστὰ μας τὰ «Ζαγορικά» τοῦ Ι. Λαμπριδῆ, ἀπὸ τῆς μιά, καὶ τὴν «ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΗΠΕΙΡΩ ΧΩΡΑΣ ΒΕΖΙΤΣΗΣ» τοῦ Ι. Νικολαΐδου. — Καὶ στὶς σελίδες τοὺς στεκόμαστε ἰδιαίτερα στὸ κεφάλαιο μετ' τις διάφορες γύρω τοπωνυμίες. Ἡ ἀνάγνωσή τους θυμίζει καὶ σὲ μᾶς πολλά. Ἀλλὰ καὶ ὅχι ὅσα θὰ μπορούσαν νὰ ἱκανοποιήσουν τὸν ἀναγνώστη τους, πὺν τόσο διψᾷ νὰ μάθῃ τὴν παλιότερη ἐκείνη ἱστορία καὶ ζωῆς.

Εἰπαμε, δέβαια, πολλὰ στίς προηγούμενες συλλογές μας — καὶ ἰδιαίτερα στὰ δακτυλογραφημένα ἀποθησαυρίσματα τοῦ χωριοῦ μας, (σελ. 154 καὶ ἐπέκεινα). Μὲ τὴν διασκευή μας ὅμως τούτη θὰ ἐντοπίσουμε τὸ πέρασμά μας στὰ πὺν ἐπὶ ζῆλα τοπία, πὺν γειτονεῖον πὺν πολὺ μετ' τὸν ἀπᾶν μαχαλά, ἐκεῖ πὺν καὶ τὰ προσωπικά μας παιδικὰ διώματα καταγράφουμε τόσο ἀνεξίτηλα.

ΣΤΟΝ ΠΑΝΩ ΜΑΧΑΛΑ

Στὰ ἀλὼν: α
Στὶς παρυφᾶς τῶν σπιτιῶν ὀρίσκονταν καὶ τὰ ἀλὼν. Ἡ κάθε γειτονία μετ' τὰ ἀλὼν τῆς, καθὼς καὶ τοὺς ἀχυρῶνες τοὺς στὸ πλάι.

Τὴ κίνηση καὶ τὴ ζωντάνια ἐδῶς ἐκεῖ στὰ παλιότερα τὰ χρόνια! Ἀπὸ ἐκεῖ ἀγνάντευαν καὶ περιμέναν νὰ διακρίνουν ἂν ἔρχεται κάποιος δικὸς τους ἀπὸ τὰ Γιάννινα, πὺν ἀργούσε νὰ γυρίσει, ἢ ἀπὸ τῆς γύρω ἀγροτικῆς δουλειᾶς. Ἄν ἀκούονταν ἀπὸ ἐκεῖ τὸ κουνδοῦν ἀπὸ κάποιο ζῶο, πὺν δόσκοντας ἐκεῖ γύρω δὲν εἰδεινε σημάδι ζωῆς. Ἐκεῖ ἀκόμα, στὸν καινούργιο ἀχυρῶνα μας, κρεμοῦσαν τὰ Καστοριανὰ τὰ φάρια οἱ δικοὶ μας, πὺν ξενητεύονταν στὴν Καστοριά. Τώρα, τὰ πὺν πολλὰ ρήμαζαν, ἂν δὲ στέκουν

συναρπασμένα ἐρεῖπια!

Στὰ κλαδερά

Τέτοια ἦταν ὅλα τὰ χωράφια πὺν ἔζωναν τὸ χωριό. Στὰ παλιότερα τὰ χρόνια, τὰ ἀγρία τὰ δέντρα ἦταν ἐκεῖ ἀφθονά. Γιὰ τὴν ἔξυλωση τῶν σπιτιῶν ἀπὸ τὰ κλαδερά, ὕστερα ἀπὸ κοινή ἀπόφαση ὅλων τῶν χωριανῶν, ἐπικυρωμένη μάλιστα καὶ ἀπὸ τὴν ἐπίσημη ἀρχή, ἦταν αὐστηρὰ ἀπαγορευμένη. Κι' αὐτὸ, γιὰ νᾶχῃ τὸ χωριὸ ἀρκετὴ βλάστηση γύρω του. Τὸ ἦθελαν πολὺ οἱ παλιότεροι: τὸ πρᾶσινο στὴν περιοχὴ τους. Καὶ γιὰ τῆς ἀνάγκης τοὺς λοιπὸν κουνδοῦσαν τὰ καυσόξυλα, ἀλλὰ καὶ τὸ κλαδί πὺν τοὺς χρειαζόνταν, ἀπὸ τὰ Ριζάρια, ἕνα μακρὸν δῆλ. δασοτόπι, πέρα ἀπὸ τοὺς Κήπους (τὴν παλιότερη Μπαγιά).

Ἦστερα ὅμως ἀπὸ τὸν πόλεμο τοῦ 40, τῆς διάφορες ἐπιδρομὲς μετ' τὰ ἀνταρτικὰ τὰ χρόνια τῆς κατοχῆς, τὸν ἐμφύλιό πόλεμο μετ' τὴν ἐκκένωση τῶν χωριῶν μας καὶ ὅσα ἄλλα κακὰ ἐπακολούθησαν, τὴν μαρτυροῦσε νὰ μείνῃ στὴ θέση του; Ἡ ἀνυπόστα τῶν ἐπιτρίθειων, ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωση καὶ πέρα, ἔδωκε χέρι παντοῦ. Ἀκόμα καὶ στὰ ἀπροσάλευτα τὰ δέντρα ἀπὸ τὰ κλαδερά. Καὶ δὲν τοὺς ἔφτανε τὸ ὅτι τὰ ρήμαζαν, ἀκολουθώντας τὴν παροιμία! «Μπατὰ σκύλοι καὶ ἀλέστες καὶ ἀλεστικά μὴ δύνανται», ἀλλὰ καὶ τὰ μεταπολεῦσαν ἀκόμα.

Λέει καὶ ἦταν ἀτομική τους ἰδιοκτησία. —

Ἔτσι, ὅλα σχεδὸν τὰ γύρω κλαδερά κουντοῦν νὰ ἀποψιλωθοῦν καὶ νὰ μείνουν ἄδεντρα.

Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Μπρίνος (*) τὸ ἔχοντο στολίδι τοῦ χωριοῦ γιὰ τὸ παρθενο πρᾶσινό του, ἔχασε τὴν παλιὰ του ὄψη, γιὰ τὸν ἴδιο λόγον.

Καὶ μόλα αὐτὰ. Τὰ κλαδερά μας ἔχουν τόσες ἀκόμα χάρες, πὺν μᾶς κάνουν πάντα νὰ τὰ θυμούμαστε.

Νά. Στὸ μυαλό μου ἔρχονται πάντα, ζυγώνοντας ἢ ἀνοιχτῇ, ἐκεῖνες οἱ μοσχολογμένες οἱ Πασχαλομάνες. Εἶναι μικρούτσικες, βέβαια, στὸ μέγεθος, ἀλλὰ τὸ λεπτὸ ἀρωμά τους σὲ κάνει νὰ ἀναγαλλιάζης ἀπὸ εὐχαρίστηση καὶ χαρά.

Γι' αὐτὸ καὶ ἐπίμονα τῆς ἀναζητᾷς τότε καὶ στὴν πὺν ἀπᾶνη ἀπαναμία, πὺν ἐκεῖ ὄρθαν τὴν ἡσυχία τους μετ' τις χειμωνιάτικες ἀκόμα τῆς ξηροπαγῆς. Μαζὶ τοὺς ἐξυμνοῦσαν καὶ ἄλλα βιαστικά ἀγριοβούλιντα, ὅπως εἶναι τὰ χιόνια τὰ ἀγριοζαμπάνια πὺν βρίσκονται τρυπωμένα καὶ αὐτὰ πὺν στὰ πυκνὰ τὰ χαμόλεβα. Τὸ ἴδιο καὶ οἱ ἀδιάφορες καὶ σκληρό-

καρδὲς κρانيές, πὺν πρῶτα καὶ ἐκείνες πέταξαν τὰ κατακίτρινα κουμπάνια τους. Μᾶς πρόβαλλαν πάντα προάγγελοι τῆς ἀνοιχτῆς καὶ μᾶς γέμναν χαρὰ καὶ προσμονή.

Καὶ τὸ χινόπωρο, μετ' τὴν πρῶτη κίχλας ὄροχ, ἐκεῖ θὰ τρέχαμε νὰ μαζέψουμε τὰ μανιτάρια μας, πὺν τόσο τὰ περιεργάζομαστε τότε.

Ἀλλὰ καὶ πικραμένοι θ' ἀντιρρῶζαμε τῆς ἀπνοῆς τῆς Διῶνης, πὺν τε μωθόνες καὶ πότε κίτρινες, πὺν μᾶς ἔφεραν τὸ μῆνυμα πὺν ἔφτανε σὲ καρὸς τοῦ ξενιτεμοῦ. Καὶ γι' ἄλλη μιά φορά θυμηθῆκαμε τότε τὸν ἀδάσταχο ἐκεῖνο καιρὸ, ἔπως τὸν τραγουδοῦσε ὁ μεγάλος μας Σάβρος μας σ' ἕνα λεύκωμα τοῦ καιροῦ του:

«Βγῆκαν οἱ Διῶνες, φέγγουν τὰ παλληκάρια τοῦ χωριοῦ.» Κι' ἡ σκέψῃ μας, πὺν ἐκεῖ πάντα φτερουγίζει, ἔχει καὶ ἄλλα ἀνὰ μα νὰ θυμηθῇ.

Ἐκεῖ στὰ κλαδερά δὲ χορταῖνα μετ' τὰ παιγνίδια μας. Καὶ κάθε τόσο σὰν μιά δροζώντανη κινῆται τογραφικὴ ταινία γυρίζον στὸ μυαλό. «Ὅλα γεμάτα κίνηση, χαρά, ζωῆς.

Ἐκεῖ ὕστερα θὰ δοσκοῦσαμε τὰ κατσικάκια μας. Ἐκεῖ ὅλα. Ἦταν ἀπὸ τὴν ἀνοιχτῇ καὶ πέρα, τὰ καθυμερινὰ λιμέρια μας.

(*) Τοποθεσία

(Συνεχίζεται)

ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

Ὁ γνωστὸς σὲ ὅλους μας ἀπὸ τὴν δημοσιογραφικὴ του δράση ἐπὶ δεκαετίαν καὶ πλέον, ὁ καὶ ἐς τὸν Τεχνικὸν τομέα ἐπὶ 17ετίαν κ. Λεὼν Ζῶης ἀπὸ τὸ Δίκαιο Ζαγορίου Ἰωαννίνων τεχνολόγος μηχανικός, πήρε καὶ τὸ διπλῶμα Ἐργολήτου Δημοσίου ἔργων καὶ τῆς ἐξειδικεύσεως οἰκοδομῶν ὑδαμῶν καὶ γιὰ τὴν προκοπή του. Κι' αὐτὸ, γιὰ τὸ δὲν ἀντιμετωπίσθη καὶ ἀπὸ τὴν Πολιτεία σὰ σχολεῖο πρᾶξιμο, σὰ σχολεῖο μοναδικὸ στὸ εἶδος του, σὰ σχολεῖο πὺν ἀνταποκρίνεται σὸ πνεῦμα καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἐποχῆς, σὰ σχολεῖο ἐκταταμένο σὲ χωριό, ψυχὴ τῆς Ἑλλάδος, ὅπως σοφὰ φθέγγεται ὁ κ. Γ. Φυπουργῆς, σὰ σχολεῖο πὺν ὅπου μαθαίνοντας ἢ σπουδάζοντα μὴ τέχνη μπορεί νὰ τὴν ἀπαιτῇ σὲ χωριό, μπορεί νὰ φτιαχτῇ οἰκονομία, νὰ γεννηθῇ καλὴν παιδί, νὰ σωθῇ καὶ κανένα χωριὸ ἀπὸ τὴν ἐρήμωση. Εἶναι τόσο δύσκολο νὰ κατανοηθῇ ἀπὸ τὴν Πολιτεία ὅτι ἕνα σχολεῖο ἐπαγγελματικὸ μπορεί νὰ ἀποδώσῃ καρπὸν, ὅταν ὡς στόχο του τῆς ἐκπαίδευσης ἔχει τὴν ἐκμάθηση τῆς τέχνης ἀπὸ τῆς μαθητρίας, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπαιτῇ αὐτῆς σὲ χωριὸ μετ' κίνητρο ὑπολογισμῶν ἀπὸ ἕνα μέρος σὲ ἐμφύλιο ὅλεο πὺν φοιτᾷ στὴ Σχολή;

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΒΑΡΖΩΚΑΣ ΚΩΣΤΑΣ
ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΣΤΑΣ
ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ
ΤΣΑΟΥΤΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ — ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΓΙΕΥΘΥΝΟΣ ΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΑΘ. ΚΤΡΙΑΖΗΣ

Ἰωάννινα: Λόδο Βύρωνος 21

Τηλ. (0651) 26.266 καὶ 28.088

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου:
ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΔΟΥΒΑΛΗΣ
Τυπογράφος: Γ. Δουβάλης—Ε.
Ἀποστόλου — Κ. Πασχάλης
28ης Ὀκτωβρίου 41

Ποσὸ ἐτήσιας συνδρομῆς προαιρετικῆς.

Ἡ Λαμπριάδεις Βιοτεχνικὴ Σχολὴ Ἐπάνω - Σουδεωνῶν

Ἡ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ • ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ

Ἄς μὴν ξεχνᾶμε ὅτι ἡ γνῆσια ἡχὴ τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία θὰ ὑπερῆται τῆς τελικῆς τῆς δυσκολίας, ἔναι ἡ Ἀθήνα, οὔτε ἡ Θεσσαλονίκη, ἀλλὰ ἡ περιφέρεια, τὰ χωριά καὶ τὰ νησιά τῆς Πατρίδος μας.

Ἀὐτὰ εἶπε καὶ διεκρίνουσε ὁ Ἰ. Παλαιολογῆς Συντονιστοῦ κ. Ἰ. Παλαιολογῆς σὸ συνέδριο τῆς Ν. Δημοκρατίας πὺν πραγματοποιήθηκε στὴ Χίο τὸ τελευταῖο δεκαήμερο τοῦ Μάρτη. Τὸ ἀντικείμενο τῆς σοφῆς λόγια τοῦ κ. Ἰ. Φυπουργῆ, ὅπως τὸ ἐλέγουμε ἐμεῖς ἀπὸ τὰ φτερουγίζει, ἔχει καὶ ἄλλα ἀνὰ μα νὰ θυμηθῇ.

Ἡ Λαμπριάδεις Σχολὴ ἔχει ὡς μὲν αἰὼνα σχεδόν. Τὴν ἔφκει τόσο σὰν μιά δροζώντανη κινῆται τογραφικὴ ταινία γυρίζον στὸ μυαλό. «Ὅλα γεμάτα κίνηση, χαρά, ζωῆς.

Ἐκεῖ ὕστερα θὰ δοσκοῦσαμε τὰ κατσικάκια μας. Ἐκεῖ ὅλα. Ἦταν ἀπὸ τὴν ἀνοιχτῇ καὶ πέρα, τὰ καθυμερινὰ λιμέρια μας.

Ἐκεῖ ὕστερα θὰ δοσκοῦσαμε τὰ κατσικάκια μας. Ἐκεῖ ὅλα. Ἦταν ἀπὸ τὴν ἀνοιχτῇ καὶ πέρα, τὰ καθυμερινὰ λιμέρια μας.

Ἐκεῖ ὕστερα θὰ δοσκοῦσαμε τὰ κατσικάκια μας. Ἐκεῖ ὅλα. Ἦταν ἀπὸ τὴν ἀνοιχτῇ καὶ πέρα, τὰ καθυμερινὰ λιμέρια μας.

Ἐκεῖ ὕστερα θὰ δοσκοῦσαμε τὰ κατσικάκια μας. Ἐκεῖ ὅλα. Ἦταν ἀπὸ τὴν ἀνοιχτῇ καὶ πέρα, τὰ καθυμερινὰ λιμέρια μας.

Ἐκεῖ ὕστερα θὰ δοσκοῦσαμε τὰ κατσικάκια μας. Ἐκεῖ ὅλα. Ἦταν ἀπὸ τὴν ἀνοιχτῇ καὶ πέρα, τὰ καθυμερινὰ λιμέρια μας.

Ἐκεῖ ὕστερα θὰ δοσκοῦσαμε τὰ κατσικάκια μας. Ἐκεῖ ὅλα. Ἦταν ἀπὸ τὴν ἀνοιχτῇ καὶ πέρα, τὰ καθυμερινὰ λιμέρια μας.

Ἐκεῖ ὕστερα θὰ δοσκοῦσαμε τὰ κατσικάκια μας. Ἐκεῖ ὅλα. Ἦταν ἀπὸ τὴν ἀνοιχτῇ καὶ πέρα, τὰ καθυμερινὰ λιμέρια μας.

Ἐκεῖ ὕστερα θὰ δοσκοῦσαμε τὰ κατσικάκια μας. Ἐκεῖ ὅλα. Ἦταν ἀπὸ τὴν ἀνοιχτῇ καὶ πέρα, τὰ καθυμερινὰ λιμέρια μας.

Ἐκεῖ ὕστερα θὰ δοσκοῦσαμε τὰ κατσικάκια μας. Ἐκεῖ ὅλα. Ἦταν ἀπὸ τὴν ἀνοιχτῇ καὶ πέρα, τὰ καθυμερινὰ λιμέρια μας.

Ἐκεῖ ὕστερα θὰ δοσκοῦσαμε τὰ κατσικάκια μας. Ἐκεῖ ὅλα. Ἦταν ἀπὸ τὴν ἀνοιχτῇ καὶ πέρα, τὰ καθυμερινὰ λιμέρια μας.

Καὶ πρῶτα — πρῶτα ὁ λόγος γιὰ τὸ κτήριο τῆς Σχολῆς. Εἶναι νεοδμητο γιὰ νὰ μόνουν σ' αὐτὸ καὶ νὰ φοιτοῦν 90 μαθητρίες.

Ἐκεῖ δλοκληρωθῇ ὁ ἔνας ὄροφος, ὅπου τώρα εἶναι συγκεντρωμένο ὅλο τὸ ἐμφύλιο καὶ ἀψυχο ὕλικό. Εἶναι οἱ αἰθουσες — ἐργαστήρια μετ' τὸς ἀργαλειοῦς, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους ἄλλοι θγάξουν ποικιλία ὄφραντων καὶ ἄλλοι χαλιά.

Ἐκεῖ εἶναι καὶ τὸ Ἐστιατόριο, οἱ κοιτῶνες, ἡ κουζίνα, τὰ γραφεῖα κ.λ.

Ἡ δύναμη τῶν σπουδαστριῶν καὶ τῶν ἐργατριῶν, οἱ ὁποῖες δουλεύουν μετ' ἡμερησίῃ, δὲν ἔσπερνουν τῆς τριαντα πέντε φέτος.

Ὁ δεύτερος ὄροφος, ἐνῶ ἄρχισε νὰ οἰκοδομητῇ, δὲν φαίνεται ὅτι θὰ τελειώσῃ γρήγορα, ἐκτὸς ἂν δοθεῖ ἀπὸ τὸ Ἰπουργεῖο Κοινωνικῶν Ἰγηρεσιῶν ἢ πίστωση τῶν 2 ἐκατομμυρίων δρχ. πὺν ζητήθηκε ἀπὸ τὴν ἀριόδια ὑπηρεσία τῆς Νομαρχίας.

Βάση γιὰ τὴν οἰκοδόμησῃ τοῦ πρώτου ὄροφου τοῦ κτιρίου ἦταν ἕνα ἐκατομμύριο δρχ. καὶ πλέον ἀπὸ τὴν ἐκποίηση ἐκατὸν εἰκοσι μετοχῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, οἱ ὁποῖες προήλθαν ἀπὸ τὴν κληροδοσία τοῦ Σουδενιώτη διδάκτορα τῆς ἱστορικῆς Παν. Λαζάρου, φίλου καὶ στενοῦ συνεργάτη τοῦ Κοραῖ. Τὰ ὑπόλοιπα χρήματα δόθηκαν ἀπὸ τὸ Ἰπουργεῖο Κοινωνικῶν Ἰγηρεσιῶν. Ἐλπίδα μας τώρα νὰ δοθῇ ἢ πίστωση πὺν ζητήθηκε ἀπὸ τὸ λογαριασμὸ τῶν Λαχεῖων τοῦ Ἰ. Κοινωνικῶν Ἰγηρεσιῶν.

Ἀὐτὰ γιὰ τὸ κτήριο πὺν εἶναι οἰκοδομημένο σ' ἕνα τόπο ἰδεδῆ, γιὰ τὴν γύρω του ὑπάρχουν 50 στρέμματα καλλιεργήσιμης γῆς τὰ ὁποῖα εἶναι τόσο ἀπαράτητα γιὰ τὴν καλύτερη λειτουργία τῆς Σχολῆς.

Εὐτυχὸς τὸ μεγάλο πρόβλημα τῆς ὀδρόδοτῆσεως τῆς Σχολῆς πῆρε ὀριστικὰ πὺν τὸ δρόμο τῆς ἐπιτοῦ μαθαίνοντας ἢ σπουδάζοντα μὴ τέχνη μπορεί νὰ τὴν ἀπαιτῇ σὲ χωριό, μπορεί νὰ φτιαχτῇ οἰκονομία, νὰ γεννηθῇ καλὴν παιδί, νὰ σωθῇ καὶ κανένα χωριὸ ἀπὸ τὴν ἐρήμωση. Εἶναι τόσο δύσκολο νὰ κατανοηθῇ ἀπὸ τὴν Πολιτεία ὅτι ἕνα σχολεῖο ἐπαγγελματικὸ μπορεί νὰ ἀποδώσῃ καρπὸν, ὅταν ὡς στόχο του τῆς ἐκπαίδευσης ἔχει τὴν ἐκμάθηση τῆς τέχνης ἀπὸ τῆς μαθητρίας, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπαιτῇ αὐτῆς σὲ χωριὸ μετ' κίνητρο ὑπολογισμῶν ἀπὸ ἕνα μέρος σὲ ἐμφύλιο ὅλεο πὺν φοιτᾷ στὴ Σχολή;

Ἀὐτὰ γιὰ τὸ κτήριο καὶ ἐνδὸς ἐστὶ χρεῖα πιά.

Νὰ δώσῃ ἡ Πολιτεία τῆς πιστώσεως πὺν χρειάζονται γιὰ νὰ δλοκληρωθῇ τὸ κτήριο.

Ἄς δοῦμε τώρα τὸ σπουδαστικὸ ὕλικό. Δὲν ὑπάρχει αὐτὸ πὺν περιμέναμε. Πολὺ περισσότερα καὶ ὅπως ἔπρεπε νὰ φοιτοῦν στὴ Σχολή. Γιὰ τὴν προσέλευση εἶναι μὴ τὴν ἐκμάθηση τῆς τέχνης ἀπὸ τῆς μαθητρίας, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπαιτῇ αὐτῆς σὲ χωριὸ μετ' κίνητρο ὑπολογισμῶν ἀπὸ ἕνα μέρος σὲ ἐμφύλιο ὅλεο πὺν φοιτᾷ στὴ Σχολή;

Ἄλλὰ νὰ τὰ πάρουμε μετ' τὴν σει-

τερὴ αἰτία ἀνάγκη στὴν τάση καὶ σὲ γενικὸ πνεῦμα νὰ μὴ μείνῃ ἀρσενικὸ ἢ θηλυκὸ στὸν τόπο αὐτὸ χωρὶς νὰ μάθῃ γράμματα γιὰ νὰ πάρῃ μὴ θεοσούλα καὶ νὰ ἔχῃ μισθὸ, ὅταν τελειώσῃ τὸ λύκειο.

Εἴπαμε ὑποχρεωμένοι μετ' αὐτὰ τὰ δυσχερῆ δεδομένα νὰ παλαίψουμε. Καὶ ἄλλος τρόπος ἀποτελεσματικὸς γιὰ νὰ ἔσπερασῃ ἢ ἀπὸ τὴν ἀπαιτούμενη κοριτσιῶν στὴ Λαμπριάδεις Σχολή ἀπὸ τὸ νὰ δημιουργηθοῦν κίνητρα ἔλκευ-

ΤΟΥ ΣΤΑΘΗ ΛΑΜΠΡΙΔΗ

σιχὰ δὲν ὑπάρχει. Καὶ τὸ πρῶτο πρᾶξι νὰ εἶναι ἡ θέσπιση ἐπιδότησεως τῶν σπουδαστριῶν τὸ ὀλιγώτερο μετ' 3 χιλ. δρχ. τὸ μῆνα.

Μὲ τὴν δλοκλήρωση τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσσεως τῶν σπουδαστριῶν τελειώνει ἢ πρώτη φάσι. Δὲν ἀρκεῖ ὅμως αὐτή. Ἄν φέρον καὶ πᾶνε σὲ ἀστικὸ κέντρο νὰ πιάσουν δουλειά, τὸ χωριὸ δὲν κερδίζει τίποτα οὐσιαστικόν.

Σὲ δεύτερη φάσι πρᾶξι νὰ συνεχισθῇ ἢ προσπάθεια καὶ αὐτὴ εἶναι τὸ πὺν οἱ καταρτισμένες ἐπαγγελματικὰ καὶ μετ' τὴν καλὴν ἐπιδόσῃ θὰ ἀποτελέσουν τὸ μόνιμο ἐργατικὸ δυναμικὸ τῆς Σχολῆς ἐπαγγελματικὸ βιοτεχνικὸ ἐργαστηρίου. Κι' αὐτὸ μπορεί νὰ ἐπιτευχθῇ μετ' τὸν καθορισμὸ ἱκανοποιητικῶν ἡμερησίῃ, ἀσφαλιστέως τοὺς σὲ ΙΚΑ, ἱατρικῆς περιθάλψεως, ὅρων διαδωσέως ἔλκευσιων, στέως ὁποῖους θὰ εἶναι ἢ ψυχολογικὰ καὶ φυσικὰ ἢ δωρεὰν σίτιση καὶ στέγασῃ τους.

Ὁ στόχος τῆς Σχολῆς βιοτεχνικὸν ἐργαστηρίου πρᾶξι νὰ εἶναι μόνιμο ἐργατικὸ δυναμικὸ 30 - 40 τουλάχιστον κοριτσιῶν, πὺν θὰ θγάξουν χαλιά καὶ ὄφραντα. Ἀπὸ τὸν ὅτι οἱ ἐργαζόμενες νὰ γίνουν συνεταῖροι.

Αὐτὴ πρᾶξι νὰ εἶναι ἢ πρᾶξι τῆς ἐξέλιξῃ τῆς Σχολῆς. Κυφῆλη οἰκοδομημένη σὲ βάση μετ' ἐπιτοῦ μαθαίνοντας ἢ σπουδάζοντα μὴ τέχνη μπορεί νὰ τὴν ἀπαιτῇ σὲ χωριό, μπορεί νὰ φτιαχτῇ οἰκονομία, νὰ γεννηθῇ καλὴν παιδί, νὰ σωθῇ καὶ κανένα χωριὸ ἀπὸ τὴν ἐρήμωση. Εἶναι τόσο δύσκολο νὰ κατανοηθῇ ἀπὸ τὴν Πολιτεία ὅτι ἕνα σχολεῖο ἐπαγγελματικὸ μπορεί νὰ ἀποδώσῃ καρπὸν, ὅταν ὡς στόχο του τῆς ἐκπαίδευσης ἔχει τὴν ἐκμάθηση τῆς τέχνης ἀπὸ τῆς μαθητρίας, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπαιτῇ αὐτῆς σὲ χωριὸ μετ' κίνητρο ὑπολογισμῶν ἀπὸ ἕνα μέρος σὲ ἐμφύλιο ὅλεο πὺν φοιτᾷ στὴ Σχολή;

Ἀὐτὰ γιὰ τὸ κτήριο καὶ ἐνδὸς ἐστὶ χρεῖα πιά.

Νὰ δώσῃ ἡ Πολιτεία τῆς πιστώσεως πὺν χρειάζονται γιὰ νὰ δλοκληρωθῇ τὸ κτήριο.

Ἄς δοῦμε τώρα τὸ σπουδαστικὸ ὕλικό. Δὲν ὑπάρχει αὐτὸ πὺν περιμέναμε. Πολὺ περισσότερα καὶ ὅπως ἔπρεπε νὰ φοιτοῦν στὴ Σχολή. Γιὰ τὴν προσέλευση εἶναι μὴ τὴν ἐκμάθηση τῆς τέχνης ἀπὸ τῆς μαθητρίας, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπαιτῇ αὐτῆς σὲ χωριὸ μετ' κίνητρο ὑπολογισμῶν ἀπὸ ἕνα μέρος σὲ ἐμφύλιο ὅλεο πὺν φοιτᾷ στὴ Σχολή;

Ἄλλὰ νὰ τὰ πάρουμε μετ' τὴν σει-

1981 - 82 ὅλα λειτουργήσῃ μετ' 2 τάξεις ἔως ὅταν νὰ τελειώσῃ ἢ ἀποστολὴ τῆς.

Τὴ πρᾶξι νὰ γίνῃ; Ἰπάρχουν λύσεις.

Ἡ προσφορῶτερη κατὰ τὴν ταπεινὴν μας γνώμη:

Ἀπὸ τὸ 1980 - 81 τὸ Λαμπριάδεις Ἰδρυμα θὰ ἔχῃ τὸ παλιὸ τῆς σχολεῖο μετ' τῆς τρεῖς τάξεις.

Θὰ ἔχῃ ὅμως καὶ κοπέλλες ἀπὸ ἡλικίας 13 χρόνων ἔως

του ΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ

Κοινωνικά

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

ΚΟΥΚΟΥΛΙ.— Ὁ κ. Θωμάς Π. Πάσχος ἀπὸ τὸ Τσεπέλοβο καὶ ἡ δ. Στρατούλα Χρ. Ζήγου ἀπὸ τὸ Κουκούλι ἀρραβωνιάστηκαν. Καλὰ στέφανα.

Ὁ δάσκαλος Θωμάς Καραγιάννης ἀπὸ τοὺς Ἀσπραγγέλους καὶ ἡ νηπιαγωγὸς Δώρα Τσιγαρᾶ ἀπὸ τὴν Ἄρτα ἔδωσαν ὑπόσχεση γάμου. Στὸ ταίριαστὸ ζευγάρι εὐχόμεστε καλὰ στέφανα.

ΓΑΜΟΙ

ΚΑΤΩ ΣΟΥΔΕΝΑ.— Ἐγίναν στὸ χωριὸ μας στίς 27 Ἀπριλίου, μὲ παλαιὰ καὶ παραδοσιακὸ τρόπο, οἱ γάμοι τοῦ Τακούλη Μιχ. Γκράτζιου καὶ τῆς λεβεντοκαμωμένης Ντοβριαντίτσας Βασιλικῆς Δημ. Ράφτη.

ΧΡΥΣ. Σ.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

ΕΛΑΤΗ.— Ὁ κ. καὶ ἡ κ. Λευτέρη Παπαθανασίου απέκτησαν ἕνα χαριτωμένο αγοράκι. Νὰ τοὺς ζήσει.

ΔΩΡΕΑΙ
ΕΙΣ ΜΝΗΝΗΝ

★ Ἡ κ. ΘΑΛΕΙΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ, διέθεσε γιὰ τοὺς σκοποὺς τῆς ἐφημερίδας «τὸ ΖΑΓΟΡΙ μας» τὸ ποσὸν τῶν ΤΡΙΩΝ ΧΙΛΙΑΔΩΝ (3.000) στὴ μνήμη τοῦ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Κ. ΚΥΡΙΑΖΗ.

★ Οἱ ἐγκατεστημένοι στὴ Θεσσαλονίκη ΑΔΕΛΦΟΙ Α. Χ. ΠΕΤΣΚΟΓΙ ἀπὸ τὸ Μεσοβούνι Ζαγορίου ἀπέστειλαν στὸ «ΖΑΓΟΡΙ μας» ΔΡΧ. ΔΥΟ ΧΙΛΙΑΔΕΣ στὴ μνήμη τῆς ἀδελφῆς τῶν ΑΝΚΑΣ γιὰ τὴ συμπλήρωση δύο χρόνων ἀπὸ τὸ θάνατό της.

ΘΑΝΑΤΟΙ

— Λάστα.— Πέθανε στὸ Μέτσοβο πρὶν λίγες μέρες ἡ Αἰκατερίνη Παντελῆ ἀπὸ τῆς Λάστα.

● Θερμὰ συλλυπητήρια στοὺς δικούς της.

Εὐχαριστήριο

Θερμότητα εὐχαριστοῦμε ὅλους ποὺ συμμετείχαν στὸ πένθος μας γιὰ τὸ θάνατο τοῦ προσφιλοῦς πατρός, πάπου καὶ θεῖου

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Κ. ΚΥΡΙΑΖΗ

Ἐμπόρου ἐκ Φραγκιάδων

Τὰ παιδιά του Κίμων καὶ Νώρα

Οἱ ἐγγονές του Καλλιρρόη καὶ Ἀγγελικὴ

Οἱ ἀνεψιοὶ καὶ οἱ ἄλλοι συγγενεῖς

Ο ΚΩΣΤΑΣ ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΓΡΑΦΕΙ ΑΠΟ ΤΟ ΚΟΥΚΟΥΛΙ

★ Ὁ ἐκλεκτὸς συμπατριώτης μας, αἰδεσιμώτατος Δημ. Τζήμας στὴ Γενικὴ Συνέλευση τοῦ Πολιτιστικοῦ Συνδέσμου μας στὰ Γιάννινα (13.4.1980) πολὺ ζωντανὰ παρέστηρε τὴν κατάστασή μας ὅλων ὅσοι ἀποκλειστήκαμεν στὸ Ζαγόρι τὸν περασμένο χειμῶνα ἀπὸ τὰ χιόνια. Τοῦ ἀνέκουν συγχαρητήρια. Ἰδιαιτέρως ὅσα ἄτομα εἶναι περασμένης ἡλικίας μὲ κάποια σχετικὴ καρδιοπάθεια διατρέχουν τὸν κίνδυνο νὰ πεθάνουν ἀδοξήθῃ ἀπὸ ἑλλειψη αὐτομάτης τηλεφωνικῆς σύνδεσης μὲ τὰ Γιάννινα. Περισσότερο ἀπὸ 10 χρόνια ἐπιδιώκω νὰ πετύχῃ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα καὶ δὲν μπορῶ. Κάθε χρόνο μοῦ στὸ πρόγραμμα γιὰ τηλεφωνικὴ σύνδεση χωρὶς νὰ γίνεταί τίποτε. Μοῦ συσταίνουν τελικὰ «νὰ θάλω καὶ κανένα... μέσο». Τοὺς εὐχαριστῶ πολὺ γιὰ τὴ συμβουλὴ τους. Ἀλλὰ ἐγὼ πιστεύω στὴ Δημοκρατία μας χωρὶς...μέσα. Εἶναι κι' αὐτὸ ἕνα ἀκόμα κίνητρο, ποὺ ἀναγκάζεταί ὁ κόσμος νὰ φεύγει ἀπὸ τὰ χωριά.

★ Ἄν καὶ ὁ καιρὸς δὲν ἦταν, καθὼς ξέρομε ὅλοι μας, εὐνοϊκὸς κατὰ τίς δύο ἐβδομάδες τῶν διακοπῶν τῆς Πασχαλίας, μ' ὅλα ταῦτα πα-

ρὰ πολλοὶ φίλοι καὶ γνωστοί, καθὼς καὶ διάφοροι ἐπιστήμονες, νέοι κατὰ κύριο λόγο φοιτητές, πέρασαν ἀπὸ τὸ χωριὸ μου καὶ μοῦ ἔκαναν τὴ μεγάλη τιμὴ νὰ μὲ ἐπισκεφτοῦν. Μὲ εὐχαρίστησέ του διαπιστώνει κανένας πὼς ἀμείωτο ὑπάρχει τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ νὰ γνωρίσουν πιὸ καλὰ τὸν τόπο μας ἀφθονοὶ νέοι μελετητές. Ὅλοι τοὺς διψοῦν γιὰ κατατοπιστικὲς πληροφορίες καὶ ἐνημέρωση γύρω ἀπὸ τὰ προβλήματα τοῦ Ζαγορίου μας καὶ μὲ πόθο τὸν καταρτισμὸ σχετικῶν ἐπιστημονικῶν μελετητῶν γι' αὐτό. Πρέπει νὰ μᾶς συγκινεῖ αὐτὸ τὸ ἐπιστημονικὸ ἐνδιαφέρον τῶν νέων ἐπιστημόνων. Λυποῦμαι πολὺ πού δὲν μπόρεσα νὰ φανῶ ὅπως ἔπρεπε προσωπικὰ χρήσιμος καὶ νὰ ικανοποιήσω τὰ ἐπιστημονικὰ τους ἐνδιαφέροντα.

★ Στὸ Κουκούλι φέτος δὲ γιορτάστηκε, ὅπως ἄλλες χρονές, τὸ πανηγύρι τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς. Πρῶτα γιατί πέθαναν τὴν περασμένη χρονιά ἀρκετοὶ Κουκουλιῶτες καὶ κατὰ συνέπεια οἱ περισσότερες οἰκογένειες θυσιάστηκαν στὸ πένθος. Ἐπειτα καὶ ἡ κακοκαιρία ἔχει συντελέσει στὸ ζήτημα αὐτό. Δὲν γίνθηκε τὸ πανηγύρι μας καὶ γιὰ κάποιον ἄλλο λόγο πού τὸν ξέρομε μόνον ἡμεῖς οἱ Κουκουλιῶτες. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ τὸ μάθουν παραπέρα. Ἔτσι τὸ πανηγύρι γιορτάστηκε μόνον «θρησκευτικὰ» καὶ ὄχι «χορευτικὰ». Μὲ κατάνυξη καὶ μὲ τὸν καλλίφωνο φάλτη κ. Γιαννάκη Καρακώστα ἀπὸ τὸ Σωποτσέλι ἔγινε ἡ λειτουργία στὸ ἱστορικὸ ἐκκλησάκι τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς καὶ ἐπακολούθησε ὁ πατροπαράδοτος ἀγιασμός μὲ τὸ νερό πού τὸ ἀντλοῦν ἀπὸ τὸ πηγαδάκι τῆς ἐκκλησιόλας.

★ Ἄν καὶ δὲ γιορτάστηκε ὅπως ἄλλες χρονές τὸ πανηγύρι μας, μ' ὅλα ταῦτα ἀρκετοὶ Κουκουλιῶτες ἀπὸ τοὺς μόνιμους καὶ ἀπὸ τοὺς ξενητεμένους πρόσφεραν γιὰ τὴ Ζωοδόχο Πηγὴ καὶ γενικὰ γιὰ τὴ συντήρηση τῆς ἐκκλησιᾶς μας ἀρκετὰ ποσά: Οἱ ἀδερφεῖς Ἀσπασία καὶ Θάλεια Σδώλου δρχ. 1000 στὴ μνήμη τοῦ ἀδερφοῦ τους Γιάννη πού σκοτώθηκε τὸ 1941 στὸ Ἰταλικὸ μέτωπο. Μιχ. Τάγκας δρχ. 1000 στὴ μνήμη τῆς μάνας του Εὐανθίας. Ὁ Ἐλευθέριος Φερρεντίος δρχ. 6000 στὴ μνήμη τοῦ πατέρα του Γιάννη. Ἡ Εὐγενούλα Ζαρουχιώτη δρχ. 1000, ἡ Δουκία Γρ. Ζήγου δρχ. 1000 καὶ ἡ Πηνελ. Λαζαρίδου δρχ. 500.

Η ΜΗΝΥΣΗ ΤΟΥ κ. Α. ΣΟΥΡΑ

Ἡ ὁρισθεῖσα γιὰ τίς 25 Ἀπριλίου δίκη τοῦ μέλους τῆς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδος μας κ. Στάθη Λαμπριδῆ καὶ τοῦ Διευθυντοῦ μας κ. Κίμωνος Κυριαζῆ δὲν πραγματοποιήθηκε λόγω παραίτησής τοῦ μηνυτή.

● Λεπτομέρειες θὰ γράψουμε στὸ ἐπόμενο φύλλο.

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΣΤΗΛΗ

ΔΡΑΧΜΑΙ 2.000

Βανδέρας Δημήτριος
Τζιόβας Ἐλευθέριος

ΔΡΑΧΜΑΙ 1.500

Διαμαντίδου Ἀριστεά
Σκεπαριώτης Εὐάγγελος

ΔΡΑΧΜΑΙ 1.000

Βρανούσης Λεάνδρος
Δάνου Δ. Εἰρήνη
Δόνος Ἀρ. Γεώργιος
Εὐστρατιάδου Εὐγενούλα
Καραλῆς Γεώργιος
Μανδαλᾶς Μιλτιάδης
Μητσιάδης Ἰωάννης
Μυλωνᾶς Γεώργιος
Οἰκονομοπούλου Ἀγγ.
Πανταζῆς Ἰωάννης
Παπᾶ Θέα
Πέτσας Φώτιος
Ράδου Φερρεντίη
Σιαμπῆρος Γεώργιος
Σοφianoπούλου Ἀλκμήνη
Στάρα Ἀλίκη
Στουκίδης Χρυσ.
Τζιόβας Βασίλης
Τζιόβας Ἀναστάσιος
Φραγκοῦλης Γιώργος
Χαντόλιος Νικόλαος

ΔΡΑΧΜΑΙ 500

Βάη — Καραδήμα Πανωρ.
Βαζάνος Ροδόλφος
Βασδέκη Ὀλυμπία
Βλάχου Ἀσπασία
Βαρδάκης Διονύσιος
Βοβᾶς Στέφ. καὶ Ἀλέξ.
Γεννάδιος Μιχ.
Γιαννόπουλος Σταῦρος
Γκιζᾶ Ἀμαλία
Γκόνη Ναυσικά
Δαλαβούκη Πόπη
Ἐμμανουήλ Εὐάγγελος
Ζουμπούλης Γεώργιος
Θάνου Ν. Πηνελόπη
Καλέας Θωμάς
Μανθόπουλος Κων)νος
Μάνθος Ἀστέριος
Παλιμάτσος Δημήτριος
Παπακώστας Δημήτριος
Παλιός Ἀριστείδης
Παναγιωτοπούλου Φρόσω
Πανταζῆς Κων)νος
Παπαλεοντίου Δημήτριος
Παπαῆς Μιχαήλ
Πατέας Ἀπόστολος
Πέτσας Ἀπ. Ἀντώνιος
Πολυχρονιάδης Νίκος
Σιαμπῆρος Θωμάς
Σκλάβης Κων)νος
Σοτήρης Σωτήρης
Τζιόβας Β. Μιχαήλ
Τόσκας Ἀρ. Γεώργιος
Τόσκας Δημήτριος
Τσαμαλίδης Δ. Θ.
Τσέτος Κων)νος
Τσιλιμπάρης Ἀλ. Σπύρος
Τσολάνης Εὐδοξος
Τσουμάνης Εὐάγγελος
Χρόνης Φροῖζος